

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ
ΣΧΟΛΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ, ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ

Κατεύθυνση: Πολιτική Ανάλυση & Δημόσιες & Ευρωπαϊκές Πολιτικές

« Η Εμπορική Πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης »

Μεταπτυχιακός Φοιτητής: Παπαδόπουλος Λάζαρος (Α.Μ. 374)

Επιβλέπων: κος. Ξενάκης Δημήτριος

Ρέθυμνο, Φεβρουάριος 2017

Η ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΙΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

Περιεχόμενα

ΠΡΟΛΟΓΟΣ.....σελ.5

ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....σελ.7

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο

ΠΑΓΚΟΣΜΙΟ ΕΜΠΟΡΙΟ.....σελ.11

1.1: ΔΙΕΘΝΕΣ ΔΙΚΑΙΟ.....σελ.11

1.2: ΔΙΕΘΝΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ.....σελ.14

1.3 : ΚΟΙΝΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΕΙΣΑΓΩΓΩΝ ΚΑΙ ΕΞΑΓΩΓΩΝσελ.17

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο

ΘΕΣΜΙΚΑ ΟΡΓΑΝΑ ΕΜΠΟΡΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ.....σελ.20

2.1 : ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ.....σελ.20
2.2 : ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗΣ ΚΑΙ ΤΥΠΟΛΟΓΙΑ ΕΜΠΟΡΙΚΗΣ ΕΡΓΑΛΕΙΟΘΗΚΗΣ.....σελ.25

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο

Η ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΙΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ.....σελ.31

3.1 : Η Ε.Ε. ΩΣ ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΤΕΡΟΣ ΕΜΠΟΡΙΚΟΣ ΠΑΡΑΓΟΝΤΑΣ ΠΑΓΚΟΣΜΙΩΣ.....σελ.31

3.2 : ΣΤΟΧΟΣ ΚΑΙ ΜΕΣΑ ΕΜΠΟΡΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ.....σελ.33
--

3.3 : ΤΕΛΩΝΕΙΑΚΗ ΈΝΩΣΗ – ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΕΙΣΑΓΩΓΩΝ – ΜΕΤΡΑ ΕΜΠΟΡΙΚΗΣ ΑΜΥΝΑΣ.....σελ.34

3.4 : ΤΟΜΕΑΚΑ ΜΕΤΡΑ ΕΜΠΟΡΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΤΗΣ Ε.Ε.σελ.38

3.5 : ΕΜΠΟΡΙΚΕΣ ΣΥΜΦΩΝΙΕΣ ΤΗΣ Ε.Ε.σελ.39

3.6: Περαιτέρω οφέλη από το ελεύθερο εμπόριο.....σελ.43

3.7 : Η ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ Ε.Ε. ΣΤΙΣ ΑΝΑΠΤΥΣΣΟΜΕΝΕΣ ΧΩΡΕΣ - ΤΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΓΕΝΙΚΕΥΜΕΝΩΝ ΠΡΟΤΙΜΗΣΕΩΝ.....σελ.43

3.8 : ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΜΠΟΡΙΟΥ.....σελ.46

ΜΕΡΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο : ΚΥΡΙΑ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΙΣΑΓΩΓΩΝ – ΕΞΑΓΩΓΩΝ ΤΗΣ Ε.Ε.σελ.50

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....σελ.55

ΕΠΙΛΟΓΟΣ.....σελ.57

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΠΑΡΑΠΟΜΠΕΣ.....σελ.60

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Αν αναλογιστεί κανείς τους λόγους δημιουργίας της ΕΚΑΧ (Ευρωπαϊκή Κοινότητα Άνθρακα και Χάλυβα) το 1951, θα καταλάβει πως ήταν οικονομική φύσεως.

Η συνθήκη ΕΚΑΧ, η οποία υπεγράφη στο Παρίσι το 1951, συνενώνει τη Γαλλία, τη Γερμανία, την Ιταλία και τις χώρες της Μπενελούξ σε μία Κοινότητα που έχει ως αποστολή την οργάνωση της ελεύθερης κυκλοφορίας άνθρακα και χάλυβα, καθώς και την ελεύθερη πρόσβαση στις πηγές παραγωγής. Επίσης, μια κοινή Ανώτατη Αρχή εποπτεύει την αγορά, την τήρηση των κανόνων ανταγωνισμού, καθώς και τη διαφάνεια των τιμών. Τα θεσμικά όργανα, με τη σημερινή τους μορφή, προέρχονται από τη συνθήκη ΕΚΑΧ. Η ΕΚΑΧ ξεκίνησε με κράτη 4 και σήμερα, πλέον, σαν Ευρωπαϊκή Ένωση αριθμεί 28 κράτη μέλη (<http://eurlex.europa.eu/legalcontent/EL/TXT/?uri=URISERV%3Axy0022>, 2016).

Στόχος της Ένωσης ήταν και παραμένει η διαδικασία της ενοποίησης των κρατών της ευρωπαϊκής χερσονήσου, αλλά και άλλων χωρών εκτός αυτής. Ένας από τους τομείς που η Ε.Ε. επιδίωξε και κατάφερε να αποκτήσει κοινό τρόπο οργάνωσης και λειτουργίας είναι το εμπόριο, μέσω της κοινής εμπορικής πολιτικής της.

Το εμπόριο αποτελεί σημαντικό παράγοντα για τη διατήρηση σταθερών διεθνών σχέσεων και η εμπορική πολιτική αποκτά ιδιαίτερη σημασία. Οι οικονομικές και εμπορικές σχέσεις της Ε.Ε., υλοποιούμενες μέσω των συμφωνιών που συνάπτει, αποτελούν ένα μέρος του συνόλου των εξωτερικών σχέσεων, συνδυαζόμενες και αλληλεπιδρώντας με τις γεωπολιτικές, διπλωματικές και στρατιωτικές διαστάσεις της εξωτερικής πολιτικής (Τσέλιος, 2006).

Η εμπορική πολιτική καθορίζει τα εμπορικά μέτρα που λαμβάνονται για έναν σκοπό παράλληλα με άλλες δράσεις. Το ιδιαίτερο χαρακτηριστικό της είναι πως μπορεί να λειτουργήσει προληπτικά, δηλαδή με τη λήψη κάποιων μέτρων τα οποία μακροπρόθεσμα μπορούν να ωφελήσουν μια περιοχή. Επιπλέον, έχει ανταλλακτικό χαρακτήρα, που σημαίνει ότι πως έχει άμεσα ή αναμενόμενα οφέλη για την Ε.Ε (Τσέλιος, 2006: 164).

Στόχος της υφιστάμενης εργασίας είναι να εξετάσει την εμπορική πολιτική της Ε.Ε., πως δημιουργήθηκε, πως λειτουργεί και ποια είναι τα αποτελέσματά της σε επίπεδο συνεργασιών με άλλες χώρες. Στο τελευταίο κεφάλαιο παραθέτονται πέντε πίνακες, οι οποίοι έχουν σαν στόχο να παρουσιάσουν τις εμπορικές συναλλαγές της Ε.Ε. για το έτος 2015

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι να κατανοηθεί ποια είναι η φύση και ο ρόλος της εμπορικής πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης τόσο στο εσωτερικό της όσο και στις σχέσεις της με τα άλλα κράτη, τα οποία δεν ανήκουν στην Ένωση.

Αποσκοπώντας, λοιπόν, να κατανοήσουμε το ρόλο της εμπορικής πολιτικής, θα ξεκινήσουμε παραθέτοντας τον ορισμό της, τα θεσμικά όργανα και τον ρόλο τους σε ό,τι αφορά το διεθνές εμπόριο, τους στόχους και τα μέσα της εμπορικής πολιτικής, τις εμπορικές συμφωνίες που συνάπτει η Ευρωπαϊκή Ένωση με τρίτες χώρες αλλά και τους κοινούς κανόνες εισαγωγής και εξαγωγής των προϊόντων της Ένωσης. Στη συνέχεια θα εξετάσουμε την διαδρομή του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου (GATT), τον ρόλο αλλά και τις αρμοδιότητες του στο διεθνές σύστημα του εμπορίου και τέλος θα παραθέσουμε τα συμπεράσματα της έρευνας μας για την διεκπεραίωση της εργασίας μας σχετικά με τα αποτελέσματα της εμπορικής πολιτικής αλλά και το μέλλον της. Η Ε.Ε. αποτελεί μία κατεξοχήν εξωστρεφής δύναμη που επιδιώκει να ενισχύσει τη συνεργασία της με άλλες χώρες αλλά και ομάδες χωρών, δεδομένης της παγκόσμιας αλληλεξάρτησης που υπάρχει στην παγκοσμιοποιημένη οικονομία της αγοράς και του εμπορίου. Η Ε.Ε. διαθέτει ειδικό βάρος στο παγκόσμιο εμπορικό γίγνεσθαι και η διαμόρφωση των εμπορικών πολιτικών της γίνεται με γνώμονα τόσο την ενίσχυση της συνοχής της εσωτερικής αγοράς όσο και τις εξωτερικές της συναλλαγές. Η εμπορική πολιτική ως τομέας πολιτικής χαρίζει ιδιαίτερης προσοχής διότι αποτελεί τόσο το εργαλείο εξωτερικής πολιτικής διαμόρφωσης διπλωματικών σχέσεων όσο και εργαλείο οικονομικής ανάπτυξης. Το παγκόσμιο εμπόριο έχει σημειώσει τεράστια ανάπτυξη τα τελευταία χρόνια και οι διεθνείς οικονομικές σχέσεις δομούνται πάνω σε μια πραγματική *ad hoc* δίχως όμως να υπάρχει ένα συστηματικά προκαθορισμένο σχέδιο.

Για να γίνει αντιληπτή η εμπορική πολιτικής της Ε.Ε. πρέπει να ληφθούν υπόψη δύο σημερινές πραγματικότητες: αφενός, η σημασία της Ένωσης ως

κορυφαίου παγκόσμιου παράγοντα και, αφετέρου, ο τρόπος με τον οποίο η παγκοσμιοποίηση αλλάζει στη μορφή του διεθνούς περιβάλλοντος. Οι αναζητήσεις ανάμεσα στο μεταεθνικό και μετακυριαρχικό για τα κράτη μέλη, η υπαρξιακή κρίση που ταλανίζει την ευρωπαϊκή σκέψη και παγιωμένη πλέον υιοθέτηση του μοντέλου της ελεύθερης αγοράς ανατροφοδοτούν την συζήτηση για τον ρόλο των σύγχρονων κρατών αλλά κυρίως του υβριδικού πολιτικού μορφώματος που ονομάζεται Ε.Ε. (Χρυσόχου – Ξενάκης – Τσινισιζέλης – Υφαντής – Σταυρίδης, 2009).

Η εμπορική πολιτική αποτελεί βασική συνιστώσα των εξωτερικών σχέσεων της Ε.Ε σε συνδυασμό με την αναπτυξιακή της πολιτική, τα κύρια εργαλεία άσκησης οικονομικής πολιτικής σε διεθνές επίπεδο. Ιδίως μετά την παγκόσμια οικονομική κρίση την οποία διανύουμε, η Ε.Ε. έχει στραφεί προς την εύρεση ευκαιριών στις διεθνείς οικονομικές αγορές με στόχο την άντληση κεφαλαίων, την εξασφάλιση νέων αγορών και την καλύτερη αλλά και δικαιότερη πρόσβαση των καταναλωτών στην παγκοσμιοποιημένη αγορά. Η Ένωση καλείται παράλληλα με την εσωτερική αντιμετώπιση της κρίσης και της εξελισσόμενης ευρωπαϊκής ενοποίησης, να επιβιώσει και να αναπτυχθεί ως οικονομική, εμπορική και πολιτική δύναμη σε ένα πολυπολικό παγκόσμιο σύστημα. Ο όρος « εμπορική πολιτική » συμπεριλαμβάνει όλους τους φορείς ή τις επιχορηγήσεις οι οποίοι επιβάλλονται σε προϊόντα τα οποία μια χώρα εμπορεύεται με τον υπόλοιπο κόσμο. Συμπεριλαμβάνονται επίσης και οι κανονισμοί οι οποίοι είναι σχετικοί με το εμπόριο¹ καθώς και τα εμπορικά μέτρα για ξένες επενδύσεις.

Το εμπόριο αποτελεί για την Ευρωπαϊκή Ένωση το βασικό μοχλό της ανάπτυξης και επιβίωσης της. Πολλά χρόνια πριν αποκτήσει τη σημερινή της μορφή, η τότε Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα είχε ως βάση της τα κοινά οικονομικά συμφέροντα των μελών της. Η Συνθήκη της Ρώμης είχε αρχικά ως στόχο τη δημιουργία μιας τελωνειακής ένωσης ανάμεσα στα κράτη που συμμετείχαν, με την κατάργηση των δασμών και γενικότερα των εμποδίων στο εμπόριο μεταξύ τους και την υιοθέτηση κοινού εξωτερικού δασμολογίου προς τις εισαγωγές από τρίτες χώρες. Σταδιακά, ως αποτέλεσμα της ανάπτυξης του διεθνούς εμπορίου και της παγκοσμιοποίησης, η κοινή εμπορική πολιτική εξελίχθηκε σε μία από τις πλέον σημαντικές πολιτικές.

Ταυτόχρονα, οι διαδοχικές διευρύνσεις και η ισχυροποίηση της Κοινής Αγοράς κατέστησαν την Ε.Ε. ηγετικό δρώντα στις εμπορικές διαπραγματεύσεις σε παγκόσμιο επίπεδο, τόσο σε διμερές επίπεδο² όσο και σε πολυμερές στα πλαίσια αρχικά της GATT³ και εν συνεχεία του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου που την διαδέχθηκε, επονομαζόμενος και ως ΠΟΕ.

Παρόλα αυτά πολλές φορές οι στόχοι της εμπορικής πολιτικής δεν αντιστοιχούν στους βασικούς στόχους που θέσπισε η Συνθήκη της Ρώμης. Ο επηρεασμός που δέχεται είναι πολύ μεγάλος και προέρχεται από παράγοντες που διαμορφώνουν το διεθνές εμπόριο. Τέτοιοι παράγοντες μπορεί να είναι οι αποφάσεις διεθνών οργανισμών, οι διεθνείς διαπραγματεύσεις, μεταβολή στη δομή, στις μεθόδους του διεθνούς εμπορίου όσο και στις εξελίξεις στο εσωτερικό της Κοινότητας. Επιπλέον, τέτοιες μεταβολές μπορεί να είναι αποτέλεσμα ραγδαίων πολιτικών και οικονομικών εξελίξεων που παρατηρούνται στο διεθνή χώρο. Οι ραγδαίες μεταβολές στις χώρες της Ανατολικής και Κεντρικής Ευρώπης και η επιθυμία της αναγκαιότητας της Κοινότητας να διαδραματίσει κυρίαρχο ρόλο στη βοήθεια ανοικοδόμησης των χωρών αυτών, επέδρασε σημαντικά στον επανασχεδιασμό της Κοινοτικής πολιτικής. Ήδη η Ευρώπη έχει αρμονιστεί νομοθετικά και εφαρμόζει τα αποτελέσματα των συμφωνιών των Γύρων διαπραγματεύσεων. Με αυτόν τον τρόπο έχει αυξηθεί σημαντικά η προβλεπτικότητα και η διαφάνεια της ευρωπαϊκής εμπορικής πολιτικής. Με τη σειρά της η Κοινότητα πιέζει για νομοθετική ρύθμιση και των άλλων κρατών μελών του ΠΟΕ προκειμένου να ευθυγραμμιστούν με τα αποτελέσματα του Γύρου της Ουρουγουάης. Τέλος, η ίδια πιέζει προς την ουσιαστική ανάληψη των υποχρεώσεων των τρίτων χωρών ως ισότιμων εταίρων του ΠΟΕ, καθώς επίσης και για ουσιαστικό άνοιγμα των αγορών τους προς τα πλαίσια των διεργασιών για περαιτέρω φιλελευθεροποίηση του διεθνούς εμπορίου. Επιπρόσθετα, αξίζει να σημειωθεί η ελευθερία των δικαστικών αποφάσεων και η δυνατότητα διεθνούς δικαιοδοσίας σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις που συμβλήθηκε με την Συνθήκη των Βρυξελλών.

Σήμερα η Ε.Ε. αποτελεί τη μεγαλύτερη δύναμη στο παγκόσμιο εμπόριο, τη μεγαλύτερη εξαγωγέα τόσο αγαθών όσο και υπηρεσιών παγκοσμίως, τη μεγαλύτερη πηγή άμεσων ξένων επενδύσεων προς τρίτες χώρες και τον

δεύτερο μεγαλύτερο δέκτη ξένων επενδύσεων μετά τις Η.Π.Α. Σε μεγάλο βαθμό, οι εμπορικές σχέσεις της Ε.Ε. πραγματοποιούνται σε περιφερειακό επίπεδο, ανάμεσα δηλαδή στην Ένωση από τη μία πλευρά και σε μια άλλη περιφερειακή ένωση κρατών από την άλλη, όπως είναι οι χώρες Αφρικής, Καραϊβικής και Ειρηνικού, οι Μεσογειακές χώρες που υπάγονται στη «διαδικασία της Βαρκελώνης» ή οι χώρες του Συμβουλίου Συνεργασίας του (Περσικού) Κόλπου. Ωστόσο, η συμμετοχή της Ε.Ε. στον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου επιβάλλει κανόνες στις διμερείς εμπορικές σχέσεις, που σε ορισμένες περιπτώσεις, όπως στις χώρες Αφρικής, Καραϊβικής και Ειρηνικού οδηγούν σε αλλαγές στον τρόπο με τον οποίο διεξάγεται το διμερές εμπόριο.

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΠΑΓΚΟΣΜΙΟ ΕΜΠΟΡΙΟ

1.1: ΔΙΕΘΝΕΣ ΔΙΚΑΙΟ

Όπως αναφέρεται και στον Σατλάνη (2005) « *Το Διεθνές Δίκαιο είτε ισχύει σε παγκόσμιο επίπεδο είτε σε περιφερειακό επίπεδο, ορίζεται ως το σύνολο των κανόνων δικαίου που ρυθμίζουν τις κυριαρχικές σχέσεις μεταξύ των κρατών, διεθνών οργανισμών, και άλλων ενοτήτων ή συνδέσμων, καθώς και τα σημαντικά για τη διεθνή Κοινότητα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των μεμονωμένων ανθρώπων, των λαών και των μειονοτήτων* ». Στο διεθνές δίκαιο δηλαδή, μιλάμε για την διεθνοδικαϊκή υπόσταση των κρατών, η οποία αποτελεί και σημείο αναφοράς στο διεθνές οικονομικό δίκαιο που μας αφορά εδώ.

Για να γίνει αντιληπτό το πλαίσιο της άσκησης της εμπορικής πολιτικής, κρίνεται σκόπιμο να αναφερθεί επιγραμματικά, η νομική διάσταση τόσο της ίδιας της Ένωσης όσο και του status quo του παγκόσμιου οικονομικού πεδίου. Στο παγκόσμιο εμπόριο, εμπλέκονται διαφορετικής νομικής φύσεως δρώντες⁴ δημιουργώντας έτσι μια πολυεπίπεδη νομικοδικαϊκή πραγματικότητα. Η νομική προσωπικότητα της Ε.Ε. και όχι των κρατών μελών είναι που εξετάζεται στο παγκόσμιο εμπόριο δεδομένου ότι η χάραξη της εμπορικής πολιτικής έχει εκχωρηθεί από τα κράτη μέλη ως κεντρικός άξονας διαμόρφωσης των εξωτερικών σχέσεων της Ένωσης. Συνεπώς, η Ε.Ε. εφεξής και ίσχυσε η συνθήκη της Λισαβόνας, απέκτησε ενιαία νομική προσωπικότητα με το άρθρο 47 ΣυνθΛΕΕ ενώ και με τα άρθρα 206-207 ΣυνθΛΕΕ που αναφέρονται στην κοινή εμπορική πολιτική, η Ε.Ε. επιδιώκει την αρμονική ανάπτυξη του παγκόσμιου εμπορίου και την προοδευτική κατάργηση των περιορισμών. (Σπυλιόπουλος, 2013)

Βεβαίως, το διεθνές δίκαιο διακρίνεται από το ευρωπαϊκό κοινοτικό δίκαιο αν και το Ευρωπαϊκό δίκαιο συνιστά "περιφερειακό διεθνές δίκαιο με παγκόσμια ακτινοβολία" . Έτσι, για να διαμορφώσει την εμπορική της πολιτική

και για να συμμετέχει στο παγκόσμιο εμπόριο, η Ένωση πρέπει να φροντίζει συνεχώς να υπάρχει νομική αρμονία τόσο εντός της εσωτερικής αγοράς, μεταξύ δηλαδή των εθνικών νομικών συστημάτων και του ευρωπαϊκού, όσο και του διεθνούς δικαίου με το κοινοτικό. Οι δεσμεύσεις που λαμβάνει η Ε.Ε. σε παγκόσμια κλίμακα, δεσμεύουν την νομολογιακή συμπεριφορά της και την ίδια την κατεύθυνση που ακολουθεί αλλά και αντίστοιχα το διεθνοδικαϊκό σύστημα διαμορφώνεται από τις τάσεις, τις ανάγκες και τις πιέσεις που υπάρχουν στην Ένωση αναφορικά με ζητήματα Διεθνούς Δικαίου.

Στόχος της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας ήταν από την αρχή η προώθηση των οικονομικών συμφερόντων των μελών της. Έτσι, κύρια προτεραιότητα της Συνθήκης της Ρώμης (1957) αποτελούσε η δημιουργία μία τελωνειακής ένωσης ανάμεσα στα κράτη που συμμετείχαν. Η τελωνειακή ένωση αυτή θα πραγματοποιούνταν αφενός μεταξύ των κρατών-μελών με την κατάργηση των δασμών και των εμποδίων στο εμπόριο μεταξύ τους και αφετέρου με την υιοθέτηση ενός κοινού τελωνειακού – εξωτερικού δασμολογίου για τις εισαγωγές από τρίτες χώρες.

Με την Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη (1986), τίθεται χρονοδιάγραμμα για τη δημιουργία εσωτερικής αγοράς έως το 1992 και την ολοκλήρωση του συνόλου των δράσεων για την απελευθέρωση από όλα τα εμπόδια που υπήρχαν γύρω από την ελεύθερη διακίνηση εμπορευμάτων, προσώπων, κεφαλαίων και υπηρεσιών. Η Κοινότητα πλέον μεταβαίνει από τελωνειακή ένωση σε καθεστώς κοινής αγοράς.

Γίνεται αντιληπτό αμέσως, ότι η Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη αποτέλεσε σημείο καμπής για την εξέλιξη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ο στόχος της δημιουργίας της εσωτερικής κοινής αγοράς (Single Market Programme) επηρέασε και συνετέλεσε στη διαμόρφωση της εμπορικής πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Αρχικά, τα κράτη μέλη δεν θα μπορούσαν σε εθνικό επίπεδο να παρέμβουν και να περιορίσουν το εμπόριο, αφού η εσωτερική κοινή αγορά αποτελούσε μόνο αρμοδιότητα της Κοινότητας (Siles-Brügge, 2014). Επιπλέον, η λήψη αποφάσεων με ειδική πλειοψηφία για τα περισσότερα μέτρα που σχετίζονταν με τη δημιουργία και λειτουργία της εσωτερικής αγοράς ενίσχυε τις πιθανότητες επίτευξης μίας αποτελεσματικής

εσωτερικής κοινής αγοράς (Nugent, 2003).

Ήδη από το 1947, στα πλαίσια της Γενικής Συμφωνίας Δασμών και Εμπορίου (GATT) οι χώρες της Ε.Ε. και άλλες εκβιομηχανισμένες χώρες είχαν την ευθύνη της επιτήρησης του διεθνούς εμπορίου προϊόντων και ιδίως την ελευθέρωσή του με τη μείωση, μέσω διαπραγματεύσεων, των δασμολογικών εμποδίων. Η GATT βασιζόταν σε δύο αρχές: την αρχή του «μάλλον ευνοουμένου κράτους», σύμφωνα με την οποία κάθε δασμολογική παραχώρηση ενός μέλους της GATT προς ένα άλλο, πρέπει αυτοδικαίως να παραχωρηθεί και σε όλα τα λοιπά μέλη και την αρχή της «εθνικής μεταχείρισης», σύμφωνα με την οποία κάθε προϊόν που εισέρχεται σε ένα μέλος της GATT πρέπει να απολαμβάνει της ίδιας μεταχείρισης με τα εγχώρια προϊόντα.

Και ενώ αρχικά η αρμοδιότητα της GATT, ήταν περιορισμένη, το πεδίο δράσης της διευρύνθηκε μετά τις επιτυχείς διαπραγματεύσεις του Γύρου της Ουρουγουάη και η ίδια τέθηκε υπό την αιγίδα του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου (ΠΟΕ). Συμβαλλόμενα μέρη στις συμφωνίες της GATT ήταν τα κράτη μέλη της ΕΕ, αλλά, λόγω της κοινής εμπορικής πολιτικής, συμμετείχαν σαν Ευρωπαϊκή Κοινότητα.

Οι τελωνειακές εκπτώσεις αποτελούσαν μια σημαντική πρόοδο για τη διατήρηση ενός ελεύθερου διεθνούς εμπορικού συστήματος τη στιγμή που, στις αρχές της δεκαετίας του '80, η διεθνής οικονομία αντιμετώπιζε τη μεγαλύτερη κρίση της μεταπολεμικής περιόδου και ήταν έντονες οι πιέσεις προστατευτισμού. Από το 1985, ήταν ουσιαστική και δραστήρια η συμμετοχή της Ευρωπαϊκής Κοινότητας στο πεδίο των διεθνών διαπραγματεύσεων στα πλαίσια της GATT με την ενεργό συμμετοχή της στον κύκλο πολυμερών εμπορικών διαπραγματεύσεων, ήτοι του Γύρου της Ουρουγουάη, η έναρξη του οποίου έλαβε χώρα το Σεπτέμβρη του 1986 (Μούσης, 2015).

Η Γενική Συμφωνία Δασμών και Εμπορίου (GATT) αντικαταστάθηκε το 1995 από τον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου (ΠΟΕ), ο οποίος και συγκεντρώνει σε ενιαία δομή τις τρεις συμφωνίες που κατέληξε ο Γύρος της Ουρουγουάη: τη μείωση των τελωνειακών δασμών των χωρών που συμμετείχαν στις διαπραγματεύσεις σχετικά με τις εμπορευματικές

συναλλαγές (GATT), την ενδυνάμωση και προστασία των εμπορικής φύσεως δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας, μαζί με ένα πλαίσιο καταπολέμησης της πειρατείας και της αντιγραφής (TRIPs) και την απελευθέρωση του εμπορίου των υπηρεσιών (GATS).

Με τον ΠΟΕ αυξάνεται η ασφάλεια του διεθνούς συστήματος των συναλλαγών. Όλες οι χώρες που συμμετέχουν αποδέχονται όλους τους κανόνες του Γύρου της Ουρουγουάη και γνωρίζουν τα δικαιώματα και αντιστοίχως τις υποχρεώσεις τους.

Μέσα λοιπόν σε αυτό πλαίσιο που θέτει ο ΠΟΕ, η Ευρωπαϊκή Ένωση δρα προσπαθώντας να πετύχει το άνοιγμα των αγορών, μέσα όμως από τη δημιουργία συγκεκριμένων και διαφανών κανόνων για τη διεξαγωγή του ελεύθερου εμπορίου. Η πλήρης ένταξη των αναπτυσσόμενων χωρών στον ΠΟΕ και η ενσωμάτωσή τους στην παγκόσμια οικονομία μέσα από την απελευθέρωση του εμπορίου, αποτελεί επίσης προτεραιότητα της Ε.Ε. στα πλαίσια του ΠΟΕ.

1.2: ΔΙΘΝΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

Ως εμπορική πολιτική, γίνεται αντιληπτή, η πολιτική η οποία συμπεριλαμβάνει όλους τους φορείς ή τις επιχορηγήσεις οι οποίοι επιβάλλονται σε προϊόντα τα οποία ένα κράτος εμπορεύεται με άλλα κράτη. Στην εμπορική πολιτική εντάσσονται και οι κανονισμοί ή τα εμπορικά μέτρα (TRIMS) τα οποία είναι σχετικά με το εμπόριο. Είναι ιδιαίτερα σημαντική η προληπτική διάσταση που μπορεί να λάβει η εμπορική πολιτική αλλά και η βαθύτερη διάσταση της, όπου εμπεριέχει ανταλλακτικό χαρακτήρα είτε άμεσο, είτε σε βάθος χρόνου (Τσέλιος – Ξενάκης – Τσινισιζέλης, 2006).

Οι Άμεσες Ξένες Επενδύσεις είναι διεθνείς ροές κεφαλαίων με τις οποίες μία επιχείρηση σε μία χώρα δημιουργεί ή επεκτείνει μία θυγατρική της σε μία άλλη χώρα. Χαρακτηριστικό γνώρισμα αυτών των επενδύσεων αποτελεί το ότι δεν σημαίνει μόνο τη μεταβίβαση πόρων αλλά και την απόκτηση του ελέγχου. Η δημιουργία οργανισμών που εκτείνονται πέραν των εθνικών συνόρων από τις διάφορες πολυεθνικές επιχειρήσεις, αποτελεί παρόμοια διαδικασία με αυτή

του διεθνούς εμπορίου και της κινητικότητας των συντελεστών παραγωγής. Πρόκειται δηλαδή για μία μορφή οικονομικής ολοκλήρωσης. Η πλέον κοινότυπη μορφή διάκρισης τιμών στο διεθνές εμπόριο είναι το ντάμπινγκ, μια τιμολογιακή πρακτική κατά την οποία μία επιχείρηση χρεώνει χαμηλότερη τιμή στα εξαγόμενα αγαθά από αυτή που χρεώνει στα ίδια αγαθά, όταν πωλούνται εγχώρια. Το ντάμπινγκ είναι δυνατόν να εμφανιστεί με την συνύπαρξη δύο βασικών προϋποθέσεων: πρώτον, ο κλάδος θα πρέπει να είναι εντελώς ανταγωνιστικός ώστε οι επιχειρήσεις να θέτουν τιμές παρά να αποδέχονται τις τιμές της αγοράς ως δεδομένες και δεύτερον οι αγορές πρέπει να είναι απομονωμένες έτσι ώστε οι κάτοικοι στο εσωτερικό να μην μπορούν εύκολα να αγοράσουν αγαθά που προορίζονται για εξαγωγή.

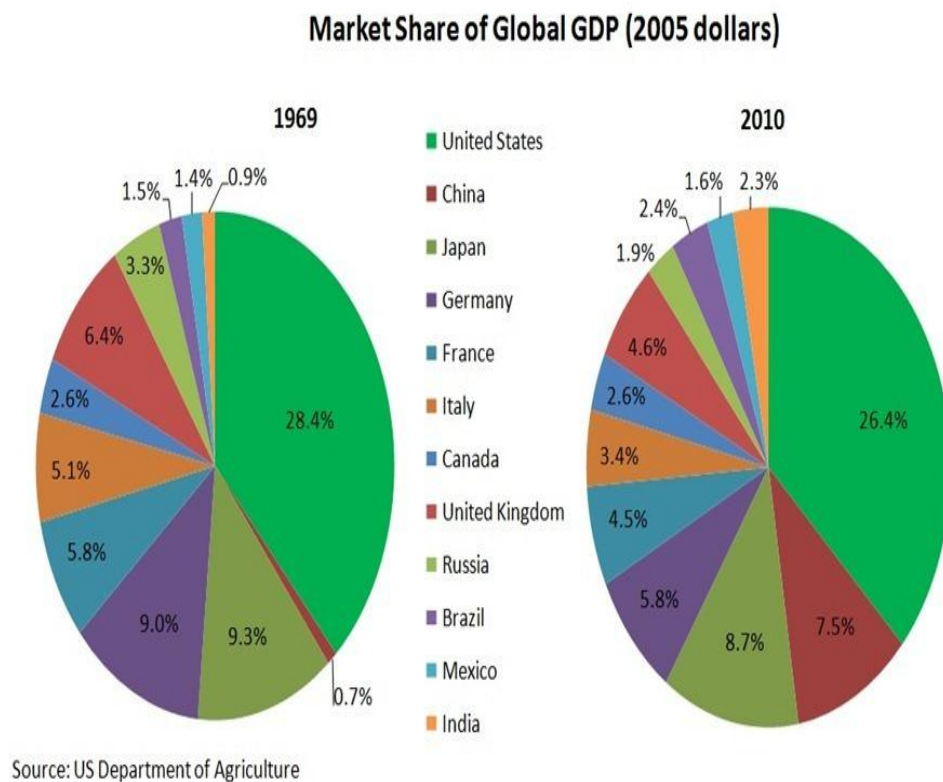
Τα μέτρα που μπορούν να ληφθούν κατά του ντάμπινγκ είναι η επιβολή δασμών αντιντάμπινγκ. Ένας τέτοιος δασμός μπορεί να επιβληθεί σε κάθε προϊόν που αποτελεί αντικείμενο ντάμπινγκ. Η σπουδαιότητα των δασμών ελαττώθηκε στη σύγχρονη εποχή επειδή οι σύγχρονες κυβερνήσεις προτιμούν να προστατεύουν τις βιομηχανίες μέσω διάφορων μη δασμολογικών εμποδίων, όπως ποσοτώσεις εισαγωγών και η περιστολή εξαγωγών (Deringer, 2015).

Στη σημερινή εποχή τα προϊόντα δεν κατασκευάζονται πλέον από την αρχή μέχρι το τέλος σε έναν τόπο. Εν αντιθέσει, συναρμολογούνται με πολλές επιμέρους διαδικασίες, οι οποίες συχνά πραγματοποιούνται σε διαφορετικά μέρη του κόσμου. Η ένδειξη ότι κατασκευάζονται («made in») σε μία χώρα αποτελεί πλέον εξαίρεση και όχι τον κανόνα. Αυτό σημαίνει ότι οι εισαγωγές και οι εξαγωγές αποτελούν μια πολύ πιο σύνθετη διαδικασία από την απλή είσοδο ή έξοδο έτοιμων προϊόντων σε ή από μία χώρα.

Η άνοδος διαφόρων άλλων οικονομικών δυνάμεων, όπως η Κίνα, η Ινδία και η Βραζιλία, εντείνει τον ανταγωνισμό όσον αφορά τις τιμές και την ποιότητα των παραγόμενων προϊόντων, αλλά κυρίως όσον αφορά την πρόσβαση σε πηγές ενέργειας κι πρώτες ύλες. Ταυτόχρονα, στις χώρες αυτές δημιουργείται μία νέα τάξη εύπορων καταναλωτών, οι δε αγορές τους έχουν γίνει πιο προσιτές απ' ό,τι 10 με 15 χρόνια πριν. Η συνεχώς αυξανόμενη σημασία του παγκόσμιου εμπορίου και η αποδοχή της παγκοσμιοποίησης ως

πραγματικότητα από το μεγαλύτερο μέρος του παγκόσμιου πληθυσμού, έχει επαναφέρει στην συζήτηση τον ρόλο των διεθνών οργανισμών και δη όσων σχετίζονται με την οικονομία όπως η Παγκόσμια Τράπεζα, το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, τον ΟΟΣΑ αλλά κυρίως τον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου.

1. Μερίσματα στην Παγκόσμια Οικονομία (1969 και 2010)

1.3: ΚΟΙΝΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΕΙΣΑΓΩΓΩΝ ΚΑΙ ΕΞΑΓΩΓΩΝ

Το κοινό καθεστώς εισαγωγών θεσπίστηκε με κανονισμό του Συμβουλίου της

22ας Δεκεμβρίου 1994, που κωδικοποιήθηκε το 2015 [Κανονισμός 2015/478]. Εφαρμόζεται σε προϊόντα που εισάγονται από τρίτες χώρες αποκλείοντας τα προϊόντα κλωστοϋφαντουργίας τα οποία υπάγονται σε ειδικό καθεστώς εισαγωγών και ορισμένων προϊόντων με καταγωγή από τη Ρωσία, τη Βόρεια Κορέα και τη Λαϊκή Δημοκρατία της Κίνας. Πέραν αυτών των εξαιρέσεων όλες οι άλλες εισαγωγές στην Ευρώπη γίνονται ελεύθερα και δεν υπόκεινται σε κανέναν ποσοτικό περιορισμό. Ο κανονισμός για το κοινό καθεστώς εισαγωγών έχει ιδρύσει μια ευρωπαϊκή διαδικασία πληροφόρησης και διαβούλευσης, η οποία εξετάζει την εξέλιξη των εισαγωγών και υπό ποιους όρους πραγματοποιούνται αυτές, καθώς και αν τα εισαγόμενα προϊόντα μπορούν να προκαλέσουν ζημιά στους παραγωγούς της Ε.Ε.

Σε περίπτωση που ένα προϊόν επιφέρει ζημιά σε κάποιον ευρωπαϊκό κλάδο παραγωγής μπορεί να υποβληθεί σε ευρωπαϊκή επιτήρηση. Επιπλέον, μπορεί να εφαρμόσει μέτρα διασφάλισης όπως είναι να περιορίσει τη διάρκεια ισχύος των εγγράφων εισαγωγής και να τροποποιήσει τους κανόνες εισαγωγής για το εν λόγω προϊόν (Μούσης, 2013). Όταν η εξέλιξη των εισαγωγών ενός προϊόντος καταγωγής μιας τρίτης απειλεί να επιφέρει ζημιά στον ευρωπαϊκό κλάδο παραγωγής, η εισαγωγή του εν λόγω προϊόντος μπορεί να υποβληθεί, ανάλογα με την περίπτωση, σε εκ των υστέρων ή προηγούμενη ευρωπαϊκή επιτήρηση. Τα υπό προηγούμενη ευρωπαϊκή επιτήρηση προϊόντα τίθενται σε ελεύθερη κυκλοφορία μόνον εφόσον προσκομίζεται έγγραφο το οποίο θεωρείται από την αρμόδια αρχή που ορίζουν τα κράτη μέλη και ισχύει σε όλη την Ε.Ε. ανεξαρτήτως του κράτους μέλους που το εκδίδει. Η επιτήρηση μπορεί να περιορίζεται στις εισαγωγές προς μία ή περισσότερες περιφέρειες της Ε.Ε. (περιφερειακή επιτήρηση).

Αν ένα προϊόν εισάγεται στη Ε.Ε. σε ποσότητες τόσο αυξημένες ή και υπό συνθήκες τέτοιες ώστε να προκαλείται ή να απειλείται, σοβαρή ζημιά στους παραγωγούς της Ένωσης, η Επιτροπή δύναται μετά από αίτηση κράτους μέλους ή με δική της πρωτοβουλία να λαμβάνει μέτρα διασφάλισης, δηλαδή: α) να περιορίζει τη διάρκεια ισχύος των εγγράφων εισαγωγής, που θεωρούνται μετά την έναρξη ισχύος του μέτρου αυτού και β) να τροποποιεί τους κανόνες εισαγωγής για το εν λόγω προϊόν, προβλέποντας ότι μπορεί να τεθεί σε ελεύθερη κυκλοφορία μόνο με την προσκόμιση άδειας εισαγωγής, η

χορήγηση της οποίας διέπεται από τις διατάξεις και τους περιορισμούς που ορίζει η Επιτροπή. Για τα μέλη του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου, τα μέτρα διασφάλισης λαμβάνονται μόνον αν συντρέχουν και οι δύο προαναφερθέντες όροι. Κανένα μέτρο διασφάλισης δεν μπορεί να εφαρμοστεί σε προϊόν καταγωγής αναπτυσσόμενης χώρας μέλους του ΠΟΕ, εφόσον το τμήμα των ευρωπαϊκών εισαγωγών του συγκεκριμένου προϊόντος που αντιστοιχεί στην εν λόγω χώρα δεν υπερβαίνει το 3%, και το μερίδιο όλων των αναπτυσσόμενων χωρών δεν υπερβαίνει το 9% των ευρωπαϊκών εισαγωγών.

Όσον αφορά τις εξαγωγές ως προς τις τρίτες χώρες είναι ελεύθερες, εκτός από κάποιες εξαιρέσεις όπως είναι συγκεκριμένα προϊόντα από συγκεκριμένα κράτη και η εξαγωγή πετρελαίου και φυσικού αερίου. Ακόμη, η Ένωση καλύπτει τις δράσεις της Επιτροπής για τη βελτίωση της πρόσβασης των ευρωπαϊκών επιχειρήσεων στις αγορές των τρίτων χωρών. Αυτές οι δράσεις περιλαμβάνουν την ανάλυση των εμπορικών φραγμών που ισχύουν σε αυτές τις χώρες, η συγκρότηση και ανάπτυξη βάσεων δεδομένων, η διενέργεια μελετών για την εκπλήρωση των υποχρεώσεων που απορρέουν από τις διεθνείς εμπορικές συμφωνίες, καθώς και την παραγωγή ενημερωτικού υλικού για τις νομικές και οικονομικές πτυχές της άρσης των φραγμών αυτών. Η Ε.Ε. σχετικά με τις πιστώσεις στην εξαγωγή, εφαρμόζει τον διακανονισμό που έχει συναφθεί στο πλαίσιο του ΟΟΣΑ σχετικά με τις κατευθυντήριες γραμμές, αυτές οι κατευθυντήριες περιορίζουν τη δημόσια στήριξη στα επιτόκια των πιστώσεων στην εξαγωγή προς ορισμένες χώρες. Τέλος, οι ποσοτικοί περιορισμοί μπορεί να περιορίζονται σε ορισμένους προορισμούς και σε εξαγωγές από ορισμένες περιοχές της Ε.Ε. (Μούσης, 2013).

¹ όπως ποσοστό εισαγόμενων προϊόντων, σύνορα χωρίς δασμούς, αντισταθμιακοί δασμοί

² δηλαδή ανάμεσα στην Ε.Ε. και στις τρίτες χώρες

³ General Agreement on Tariffs and Trade

⁴ Κράτη, Περιφερειακές ενώσεις, οργανισμοί, επιχειρήσεις

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΘΕΣΜΙΚΑ ΟΡΓΑΝΑ ΕΜΠΟΡΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

2.1: ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

Το σύστημα του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου (WTO)⁵ αποτελεί τον πυρήνα της παγκόσμιας τάξης εμπορίου. Το σύστημα αυτό προέρχεται από την Γενική Συμφωνία Δασμών και Εμπορίου (GATT). Στο σύστημα του WTO ανήκει μια σειρά από πολυμερείς συμβάσεις εμπορίου, των οποίων η επικύρωση είναι υποχρεωτικά αναγκαίος όρος για την ένταξη σε αυτόν. Υπάρχουν δηλαδή ορισμένες θεμελιώδεις αρχές της GATT οι οποίες πρέπει να πληρούνται από τα μέλη του.

Η αρχή του μάλλον ευνοούμενου κράτους (the most favored nations clause) σημαίνει ότι εμπορικά πλεονεκτήματα, εύνοιες, προνόμια και απαλλαγές που προέρχονται από ένα συμβατικό κράτος για εμπορεύματα ενός άλλου συμβατικού κράτους, θα πρέπει να παρέχονται χωρίς καθυστέρηση και χωρίς όρους, για όλα τα παρόμοια προϊόντα τα οποία προέρχονται από το έδαφος όλων των άλλων κρατών-μελών της GATT. Η πιο σημαντική λειτουργία αυτής της ρήτρας είναι ότι παρέχει σταθερότητα και διαφάνεια στις διεθνείς εμπορικές σχέσεις και η άρση της θα έφερνε το παγκόσμιο εμπόριο σε χομπσιανή κατάσταση.

Η αρχή της εξομοίωσης με τα εγχώρια προϊόντα, προβλέπει ότι όλα τα προϊόντα των κρατών μερών πρέπει να τυχαίνουν ίδιας διάκρισης με τα εθνικά στο πλαίσιο άρσης των διακοσίων από την GATT. Η πλέον σημαντική συμβολή αυτής της αρχής είναι η διασφάλιση των αποτελεσμάτων της απελευθέρωσης του εξωτερικού εμπορίου μιας χώρας. Πρέπει δηλαδή να είναι έτσι διαμορφωμένο το οικονομικό καθεστώς μιας χώρας ώστε να μην επωφελούνται ούτε τα εγχώρια ούτε τα εισαγόμενα προϊόντα και να υπάρχει ίση αντιμετώπιση και των δύο (Μπερεδήμας, 1989). Προβλέπεται φυσικά παύση της αρχής της αμοιβαιότητας κατά των διαπραγματεύσεων μεταξύ πλουσίων και των χωρών του Τρίτου Κόσμου. Η αρχή αυτή εφαρμόζεται

προοδευτικά ανάλογα με το επίπεδο ανάπτυξης των μιας χώρας. Λειτουργεί με βάση το γεγονός ότι η ίση μεταχείριση άνισα ανεπτυγμένων χωρών προκαλεί άνισα αποτελέσματα. Ειδικό καθεστώς στις ειδικές συμφωνίες, για παράδειγμα αγροτικά ή υπηρεσίες, καθώς και υποχρεώσεις παροχής χρηματοδοτικής και τεχνικής βοήθειας προκειμένου οι αναπτυσσόμενες χώρες να προσαρμοστούν στις απαιτήσεις των ρυθμίσεων του ΠΟΕ (Σατλάνης, 2005).

Επιπλέον, η GATT προβλέπει ότι τα συμβατικά μέρη δεν έχουν το δικαίωμα πέρα από δασμούς, τέλη και λοιπές επιβαρύνσεις, να επιβάλλουν ποσοτικούς περιορισμούς στις εισαγωγές ή εξαγωγές αλλά η ρύθμιση αυτή αίρεται συχνά για λόγους εθνικού συμφέροντος όπως η δημοσιονομική πειθαρχία ή η κατανάλωση της εγχώριας παραγωγής. Άλλη μία εξαίρεση που προβλέπεται από την GATT, είναι η επιβολή μέτρων αντιντάμπινγκ με τη μορφή δασμών, αφού πρώτα έχει αποφασιστεί ότι το ντάμπινγκ λαμβάνει χώρα. Αντίστοιχα, όταν ένα κράτος ενισχύει ή επιδοτεί κάτι, οφείλει να γνωστοποιεί την έκταση, το είδος, και τις επενέργειες των ενισχύσεων αυτών ώστε να διατηρείται η αρχή της εξομοίωσης ακόμα και αν αυτό προβλέπει αντισταθμιστικά κρατικά δασμολογικά μέτρα.

Σχετικά με την επίλυση διαφορών εντός του ΠΟΕ, θεσπίζεται στο δεύτερο παράρτημα της συμφωνίας του, «Μηχανισμός Επίλυσης Διαφορών» που προκύπτουν μεταξύ των μελών του ΠΟΕ από την εφαρμογή της κάθε Συμφωνίας. Ως «όργανο Επίλυσης Διαφορών» ορίζεται το Γενικό Συμβούλιο του ΠΟΕ. Στον «Μηχανισμό Επίλυσης Διαφορών» έχουν τη δυνατότητα να προσφύγουν μόνο κράτη, ως μέλη του ΠΟΕ αλλά συνήθως τα προσφεύγοντα μέρη, εκπροσωπούν άτυπα, εταιρείες που έχουν θιγεί. Επίσης, προβλέπεται στον ΠΟΕ, η ύπαρξη Μηχανισμού Παρακολούθησης Εμπορικής Πολιτικής ο οποίος ανά τακτά χρονικά διαστήματα εξετάζει και αξιολογεί τις εμπορικές πρακτικές που ακολουθούνται (Τσέλιος – Ξενάκης – Τσινισιζέλης, 2006).

Οι βελτιώσεις του μηχανισμού επίλυσης διαφορών, σε σχέση με την εποχή της GATT όπως αποτυπώνονται στη σχετική Συμφωνία DSU (Distribute Settlement Understanding) αναφέρονται σε πέντε σημεία:

1. Η Συμφωνία για τη διευθέτηση των διαφορών αναγνωρίζεται πλέον ρητά στον ΠΟΕ ως κεντρικό στοιχείο επίτευξης της ασφάλειας και πρόβλεψης του πολυμερούς εμπορικού συστήματος. Συστήνεται στο πλαίσιο του Γενικού Συμβουλίου του ΠΟΕ, ένα μόνιμο πρωτόδικο Όργανο Διευθέτησης Διαφορών καθώς και ένα Όργανο Εφέσεων.

2. Ορίζονται με σαφήνεια τα επιμέρους βήματα της διαδικασίας και τίθενται χρονικά όρια. Έτσι η περάτωση της διαδικασίας σε μπορεί να υπερβεί τους 9 μήνες και με έφεση τους 12.

3. Γίνονται εισηγήσεις των κλιμάκιων προς το Όργανο Διευθέτησης Διαφορών που θεωρούνται αποδεκτές εφόσον το ΟΔΔ δεν τις απέρριψε ομόφωνα και εφόσον καμία από τις ενδιαφερόμενες χώρες δεν άσκησε το δικαίωμα της έφεσης.

4. Ομοίως οι εισηγήσεις της επταμελούς επιτροπής που επανεξετάζει την υπόθεση θεωρούνται ως ισχύουσες σε περίπτωση μη ομόφωνης απόρριψης τους από τον ΟΔΔ.

5. Το ΟΔΔ εποπτεύει την εφαρμογή των αποφάσεων και σε περίπτωση μη αποκατάστασης της νομιμότητας δύναται μέσα από αίτημα της θιγόμενης χώρας να εγκρίνει τη λήψη αντιποίνων προς αποκατάσταση της βλάβης.

Τα θεσμικά όργανα της εμπορικής πολιτικής είναι αυτά που καθορίζουν και τροποποιούν το κοινό τελωνειακό δασμολόγιο που διαπραγματεύονται και συνάπτουν τις τελωνειακές και τις εμπορικές συμφωνίες που εναρμονίζουν τα μέτρα ελευθέρωσης των εμπορικών συναλλαγών με τρίτες χώρες που επεξεργάζονται την πολιτική για τις εξαγωγές και παίρνουν μέτρα εμπορικής άμυνας ώστε να εμποδίσουν αθέμιτες εμπορικές πρακτικές. Η λήψη αποφάσεων σε θέματα εμπορικής πολιτικής προετοιμάζονται από την Επιτροπή και αποφασίζονται από το Συμβούλιο. Στα όργανα της εμπορικής πολιτικής ανήκει και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Παρακάτω λοιπόν παραθέτονται τα όργανα και οι αρμοδιότητές τους:

• ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Η Επιτροπή των ευρωπαϊκών κοινοτήτων είναι κοινοτικό όργανο το οποίο εκπροσωπεί, προστατεύει και προάγει τα κοινοτικά συμφέροντα, επιδιώκει την πραγμάτωση των κοινοτικών στόχων χωρίς να λαμβάνει υπόψη τα κατά ιδίαν συμφέροντα και τις κατά ιδίαν επιδιώξεις των εθνικών κυβερνήσεων των κρατών μελών. Το κάθε κράτος διορίζει έναν επίτροπο, ενώ και τα πέντε μεγάλα κράτη διορίζουν από δύο. Η θητεία τους διαρκεί πέντε έτη και δύναται να ανανεωθεί. Οι αρμοδιότητες της Επιτροπής είναι να εξετάζει:

- i. Πολυμερείς εμπορικές σχέσεις: πρόκειται για τη στρατηγική και Πρακτική που ακολουθεί η Ε.Ε. στο ΠΟΕ. Η Επιτροπή προετοιμάζει τις θέσεις της Ε.Ε. για τις συνεδριάσεις των ομάδων του ΠΟΕ και παρακολουθεί όλα τα σχέδια της διαδικασίας με λήψη σχετικών αποφάσεων.
- ii. Διμερείς εμπορικές σχέσεις(με τρίτες χώρες περιφερειακούς οργανισμούς): Ενημερώνονται για τη πορεία των διαπραγματεύσεων και δίνει κατευθύνσεις για τη συνέχεια των διαπραγματεύσεων και ελέγχει τη συμβατότητα των εμπορικών διατάξεων με τους κανόνες του ΠΟΕ. Επίσης, εντάσσονται και τα προβλήματα του εμπορίου που αντιμετωπίζουν τα κράτη – μέλη με τρίτες χώρες.
- iii. Συμβουλευτική ιδιότητα: εκφέρει γνώμη για πολιτικές που συνδέονται με το εμπόριο και επηρεάζονται από αυτό. Μπορεί να εξετάζει τις εμπορικές διατάξεις σχεδίων σχετικών με την ανάπτυξη, το περιβάλλον, τη βιοτεχνία κλπ.

• ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

Το Συμβούλιο των Ευρωπαϊκών κοινοτήτων είναι ένα όργανο για τη λήψη των αποφάσεων. Αποτελείται από έναν αντιπρόσωπο κάθε κράτους μέλους σε υπουργικό επίπεδο, ο οποίος είναι εξουσιοδοτημένος να δεσμεύει την κυβέρνηση του κράτους μέλους που αντιπροσωπεύει. Η προεδρία ασκείται διαδοχικώς από κάθε κράτος μέλος του συμβουλίου για

έξι μήνες. Στις περιπτώσεις που σε κάποια διάταξη του συμβουλίου τίθενται θέματα γενικής φύσεως τότε τα κράτη - μέλη αντιπροσωπεύονται από τους υπουργούς των εξωτερικών, ενώ όταν τίθενται εξειδικευμένα θέματα, τότε τα κράτη αντιπροσωπεύονται από άλλους υπουργούς. Κατά τη διάρκεια προεδρίας κάθε κράτους μέλους προωθούνται θέματα τα οποία εξυπηρετούν τα δικά τους συμφέροντα. Οι αρμοδιότητες του Συμβουλίου είναι:

- I. Διασφάλιση και συντονισμός της γενικής οικονομικής πολιτικής των κρατών μελών
- II. Εξουσία λήψεως εμπορικών ή άλλων συμφωνιών
- III. Ανάθεση στη Επιτροπή με τις πράξεις που εκδίδει αρμοδιότητες των κανόνων που θεσπίζει

• ΕΥΡΩΠΑΙΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ

Είναι το πολιτικό όργανο της κοινότητας, το οποίο αποτελείται από τους αντιπροσώπους των κρατών μελών, οι αντιπρόσωποι εκλέγονται με καθολική ψηφοφορία. Το κοινοβούλιο δεν έχει την αυτονόητη για κάθε εθνική βουλή αρμοδιότητα. Ο ρόλος του είναι καθαρά συμβουλευτικός, δεν συμμετέχει στη διαδικασία λήψης αποφάσεων για θέματα διαπραγμάτευσης συμφωνίας εμπορίου με Τρίτη Χώρα και για διαπραγματεύσεις στον ΠΟΕ.

2.2: ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗΣ ΚΑΙ ΤΥΠΟΛΟΓΙΑ ΕΜΠΟΡΙΚΗΣ ΕΡΓΑΛΕΙΟΘΗΚΗΣ

Έχοντας δει το θεσμικό πλαίσιο του διεθνούς στερεώματος στο οποίο θα πρέπει η Ένωση να εκπροσωπεί τα 28 κράτη μέλη της, μπορεί να γίνει πλέον κατανοητή η συγκεκριμένη ατζέντα που ακολουθεί η ένωση στον τομέα του εμπορίου. Η ένωση για να ασκήσει την εμπορική της πολιτική, συνάπτει συμβάσεις και συμφωνίες με άλλα συμβαλλόμενα μέρη. Ο τύπος των συμφωνιών ποικίλει και σχετίζεται με την οικονομική, πολιτική και πολιτισμική ισχύ της χώρας ή του αριθμού χωρών που συνυπογράφουν. Η εμπορική

πολιτική της Ένωσης αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα της ευρύτερης στρατηγικής της για το 2020, η οποία στοχεύει στην τόνωση της απασχόλησης και στη δημιουργία μιας πιο σύγχρονης, βιώσιμης και αειφόρου οικονομίας.

Προϋπόθεση για τη δημιουργία μιας δυναμικής ευρωπαϊκής οικονομίας είναι η ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της Ένωσης στο εξωτερικό. Για να ξεκινήσει βέβαια μία διαδικασία σχεδιασμού μιας πιθανής συμφωνίας, την πρωτοβουλία θα την λάβει η Επιτροπή. Η επιτροπή έχει καθοριστικό ρόλο στην χάραξη της εμπορικής πολιτικής αλλά η συνολική ένταξή της σε πολιτικό πλαίσιο και η πραγματοποίηση της στηρίζεται τόσο στο κοινοβούλιο όσο και στο Συμβούλιο. Η διαδικασία ξεκινάει με την Επιτροπή να επιδίδεται σε άτυπες συζητήσεις και διαβουλεύσεις με τρίτες χώρες ή διεθνείς οργανισμούς και το Συμβούλιο ενημερώνεται αν υπάρξει κάποιο κώλυμα. Έχοντας ολοκληρώσει τις άτυπες αυτές διαβουλεύσεις, τα αποτελέσματα αυτών παρουσιάζονται στο Συμβούλιο, το οποίο και δίνει το εναρκτήριο λάκτισμα για την επίσημη έναρξη των διαπραγματεύσεων. Το Συμβούλιο μπορεί να παράσχει και κατευθυντήριες γραμμές πριν την έναρξη των διαπραγματεύσεων αλλά και να παρέμβει προκειμένου είτε να τροποποιήσει είτε να συμπληρώσει τις οδηγίες που έχει δώσει.

Για πολλά χρόνια υπήρχε μία διαμάχη αναφορικά με την αποκλειστική δικαιοδοσία της Επιτροπής στο να σχεδιάζει κεντρικά τον τομέα του Εμπορίου. Στις διακυβερνητικές συναντήσεις του Μάαστριχτ, του Άμστερνταμ και της Ρώμης έγιναν μικρές αλλαγές στις συνθήκες και οι υπηρεσίες αλλά και τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας (TRIPS) διέπονταν από περίπλοκη δικαιοδοσία με ορισμένες πτυχές να ορίζονται σε εθνικό επίπεδο και άλλες σε επίπεδο Επιτροπής.

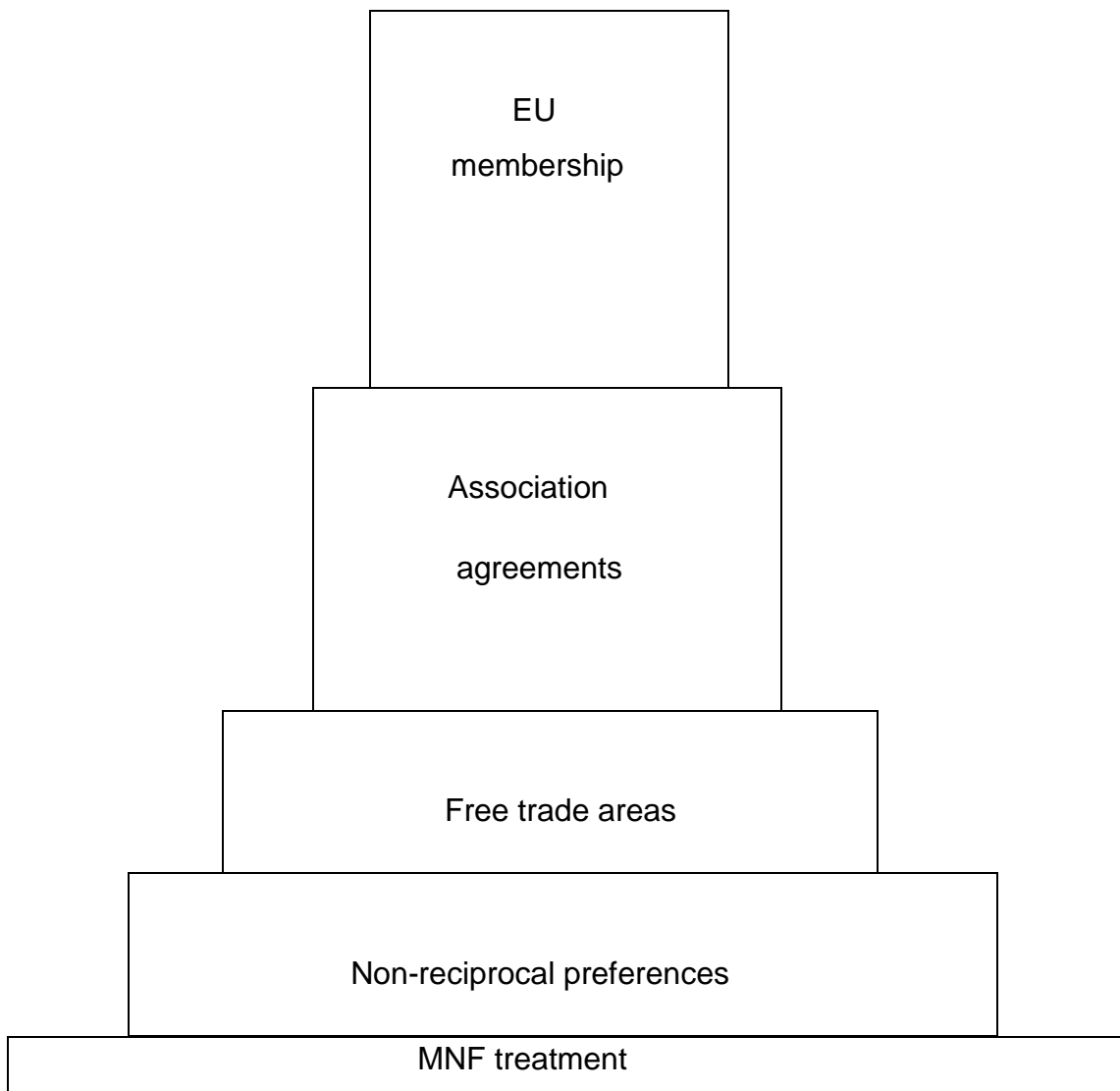
Η συνθήκη της Λισσαβόνας ενίσχυσε τον ρόλο του Κοινοβουλίου στον τομέα του εξωτερικού εμπορίου και των επενδύσεων κυρίως με 3 τρόπους (Woolcock, 2010). Πρώτον επέτρεψε στο Κοινοβούλιο να συνδιαμορφώνει με το Συμβούλιο την εμπορική νομοθεσία ενώ ίσχυσε και τον ίδιο ρόλο της κοινοβουλευτικής επιτροπής εμπορίου⁶ με την Επιτροπή να πρέπει να δίνει συχνή αναφορά για τις πρωτοβουλίες και τις κινήσεις της⁷. Τέλος, η Συνθήκη

της Λισσαβόνας ενίσχυσε το κοινοβούλιο με την επικυρωτική του αρμοδιότητα σε θέματα εμπορικών συνθηκών⁸.

Η Ε.Ε. έχει δημιουργήσει ένα μεγάλο δίκτυο προτιμησιακών εμπορικών συμφωνιών με χώρες σε όλο τον κόσμο. Αυτές οι συμφωνίες πρέπει να ακολουθούν τους κανόνες του WTO στον οποίο τόσο η Ε.Ε. όσο και τα κράτη μέλη, είναι μέλη. Η φιλελευθεροποίηση του εμπορίου, έχει δημιουργήσει ερωτήματα αναφορικά με την σχέση του Εμπορίου και των άλλων πολιτικών της Ένωσης αλλά κυρίως με την συμβατότητα των επιμέρους στόχων. Τα όρια μεταξύ αρκετών τομέων πολιτικής έχουν γίνει αρκετά συγκεχυμένα και ασαφή. Παράλληλα, ορισμένοι τομείς παραβλέποντας χάριν των εμπορικών σχέσεων και συνάπτονται συμφωνίες με κράτη όπου έχουν για παράδειγμα μικρή οικονομική δύναμη αλλά ισχυρή γεωπολιτική θέση. Τέλος, η επάλληλη εναντίωση τομέων δράσης και πολιτικής της ένωσης εντοπίζεται και από πλευράς της Ένωσης και την χρήση εμπορικών συμφωνιών ως όργανο εξωτερικής πολιτικής για ζητήματα διεθνούς διπλωματίας και καταπάτησης ανθρωπίνων δικαιωμάτων (Gstöhl Sieglinde, 2013).

Η Ε.Ε. χρησιμοποιεί συχνά την εμπορική της ηγεμονία ως διπλωματικό εργαλείο και έχει εκφραστεί αρκετές φορές η άποψη ότι η εμπορική πολιτική είναι ο σημαντικότερο εργαλείο εξωτερικής πολιτικής για την Ε.Ε. (Sapir, 1998). Η πρόσβαση στην ευρωπαϊκή αγορά σε συνδυασμό με τυχόν οικονομική βοήθεια, οικονομική συνεργασία και ανάπτυξη υποδομών έχουν αποτελέσει ερείσματα για την ενίσχυση γεωπολιτικών συμφερόντων της Ένωσης. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η Ευρωπαϊκή Πολιτική Γειτονίας⁹ που ξεκίνησε από την Επιτροπή το 2003. Η πολιτική αυτή στις άμεσα είτε χερσαίες είτε θαλάσσιες γειτονικές χώρες, προνομιακές εμπορικές σχέσεις με την μορφή είτε συμφωνιών συνεργασίας είτε σύνδεσης με αντάλλαγμα την δέσμευση τους σε ορισμένα ιδανικά, σημαντικά για την Ένωση όπως ο σεβασμός του κράτους δικαίου, η χρηστή διακυβέρνηση και η προάσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων με απώτερο στόχο την διασφάλιση της σταθερότητας, της ασφάλειας και της οικονομικής ανάπτυξης. Οι συμφωνίες αυτές αποσκοπούν στην άρση των δασμών και των εμποδίων ανάμεσα στο εμπόριο και στην διαμόρφωση ενός Ελεύθερου Χώρου Εμπορίου¹⁰.

1. Σχεδιάγραμμα διαβάθμισης της εμπορικής εταιρικότητας

Έπειτα, υπάρχει η κατηγορία των προτιμησιακών συμφωνιών (-reciprocal preferences) οι οποίες συνάπτονται από την Ε.Ε. υπό το ΣΓΠ (General System of Preferences) κατά παρέκκλιση της αρχής της αμοιβαιότητας που προβλέπεται από τον WTO χάριν ειδικής διάταξης που προβλέφθηκε το 1979 και επιτρέπει μέλη του WTO να προσφέρουν χαμηλότερους δασμούς σε

αναπτυσσόμενες χώρες. Στην κατηγορία αυτήν των συμφωνιών, ισχύει η αρχή του «Όλα πλην όπλων» (Everything but arms), η οποία σε συνδυασμό με την Σύμβαση Κοτονού επιτρέπει στα «Λιγότερο ανεπτυγμένα Κράτη» να διακινούν το 99% των εμπορευμάτων τους με ελεύθερη πρόσβαση στην Ε.Ε. (Brown, 2005).

Τελειώνοντας, στη βάση του σχεδιαγράμματος των εμπορικών σχέσεων είναι οι χώρες που δεν απολαμβάνουν κάποιας προνομιακής μεταχείρισης αλλά εξάγουν στην Ε.Ε. σε καθεστώς ΠΟΕ με την αρχή του MFN, την ρήτρα του μάλλον ευνοούμενου κράτους που αποτελεί και πυρήνα των αρχών του WTO. Οι χώρες αυτές συνιστούν και το μεγαλύτερο μέρος των εμπορικών συναλλαγών της Ε.Ε. μιας και σε αυτές περιλαμβάνονται οι Κίνα, η Ινδία και όλες σχεδόν οι μεγάλες ανεπτυγμένες χώρες που είναι μέλη του WTO (Conconi, 2009).

Οι σχέσεις της Ε.Ε. με την Ρωσία είναι ιδιαίτερα σημαντικές στον εμπορικό τομέα. Η Ρωσία αποτελεί σημαντικό εταίρο της Ε.Ε. ιδίως στον ενεργειακό τομέα. Αποτελεί τον μεγαλύτερο εισαγωγέα πετρελαίου και φυσικού αερίου για την Ε.Ε. και τον τρίτο εμπορικό εταίρο για την Ε.Ε. σε συνολικές εμπορικές σχέσεις. Βέβαια, η Ρωσία δεν είναι μέλος του ΠΟΕ. Η ενδεχόμενη προσχώρηση της Ρωσίας στον ΠΟΕ, θα αποτελέσει σημαντική ευκαιρία για την κατάργηση φραγμών που περιορίζουν την πρόσβαση των εμπορευμάτων και υπηρεσιών της Ευρωπαϊκής Κοινότητας στη ρωσική αγορά (Boussena, Sadek, Locatelli, 2013).

Αντίστοιχα σημαντικές είναι οι εμπορικές σχέσεις της Ε.Ε. με την Ιαπωνία κυρίως σε φάρμακα, τρόφιμα αλλά και είδη τεχνολογίας. Ακόμη, η Ε.Ε. διατηρεί ειδικές εμπορικές σχέσεις με την Ινδία σε ζητήματα νέων τεχνολογιών αλλά και τον μεγάλο εμπορικό παίκτη του 21^{ου} αιώνα, την Κίνα. Μάλιστα, η Ε.Ε. έχει σκοπό να συσφίξει τις σχέσεις της με τις αναδυόμενες χώρες και ενδεικτικές είναι οι κινήσεις που έχουν γίνει τόσο σε επίπεδο διακυβερνητικών πρωτοβουλιών, όσο και οι προϋποθέσεις ενίσχυσης των σχέσεων μεταξύ μεγάλων εταιριών. Ιδιαίτερα στη περίπτωση της Ινδίας, γίνεται διαβούλευση για τον σχεδιασμό μιας ουσιαστικής FTA που θα είναι καθοριστική στην ανάπτυξη και τη σύσφιξη των εμπορικών σχέσεων των δύο μερών. Βέβαια, η

πλέον σημαντική τόσο από πολιτική όσο και από εμπορική σκοπιά, είναι η σχέση της Ε.Ε. με τις ΗΠΑ η οποία και παρουσιάζει μια ιστορική συνέχεια και έχει πραγματολογική βάση μια εγγενή ταυτότητα στο κοινωνικοπολιτικό γίνεσθαι των δύο μερών με εμπορικές σχέσεις που κρατούν αιώνες (Achterbosch, 2008).

⁵ World Trade Organization, WTO

⁶ INTA committee

⁷ Άρθρο 207

⁸ Άρθρο 2018

⁹ European Neighborhood Policy

¹⁰ Free Trade Area

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: Η ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΙΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

3.1: Η Ε.Ε. ΩΣ ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΤΕΡΟΣ ΕΜΠΟΡΙΚΟΣ ΠΑΡΑΓΟΝΤΑΣ ΠΑΓΚΟΣΜΙΩΣ.

Η παγκοσμιοποίηση μεταβάλλει διαρκώς το διεθνές περιβάλλον. Στο ανταγωνιστικό περιβάλλον ενός παγκοσμιοποιημένου συστήματος εμπορικών σχέσεων, η Ευρωπαϊκή Ένωση κατέχει κορυφαία θέση ως παγκόσμια δρώσα.

Η Ε.Ε. αποτελεί τη μεγαλύτερη οικονομία, το μεγαλύτερο εισαγωγέα και εξαγωγέα, τον κορυφαίο επενδυτή και αποδέκτη ξένων επενδύσεων και το μεγαλύτερο χορηγό βοήθειας παγκοσμίως. Στη διαμόρφωση του παγκόσμιου συστήματος εμπορικών συναλλαγών η Ε.Ε. διαδραματίζει κεντρικό ρόλο. Με δεδομένο ότι οι κάτοικοί της αντιστοιχούν στο 7% του παγκόσμιου πληθυσμού, η Ε.Ε. παράγει το ¼ του παγκόσμιου πλούτου με όρους ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος (ΑΕγχΠ), ήτοι της συνολικής αξίας των παραγόμενων εμπορευμάτων και υπηρεσιών. Στην Έκθεση του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου για την Παγκόσμια Οικονομία για το έτος 2014, η Ε.Ε. αποτελεί την κυριότερη και μεγαλύτερη οικονομία στον κόσμο με 17,1% επί του παγκόσμιου ΑΕγχΠ (European Commission: Trade, 2016).

Η Ε.Ε. είναι μία εκ των πλέον εξωστρεφών οικονομιών παγκοσμίως. Είναι ο μεγαλύτερος εταίρος 59 χωρών, η Κίνα 37 χωρών ενώ οι ΗΠΑ 23 χωρών. Για το έτος 2014 (European Commission: Trade, 2016), το ποσοστό των παγκόσμιων εξαγωγών και εισαγωγών της Ε.Ε. ανήλθε σε 16,6%, οι άμεσες ξένες επενδύσεις στην Ε.Ε. έφτασαν τα 4.583 δις ευρώ, οι εξερχόμενες άμεσες ξένες επενδύσεις της Ε.Ε. ανήλθαν σε 5.749 δις ευρώ, το πλεόνασμα εμπορίου υπηρεσιών ανήλθε στα 163 δις ευρώ ενώ η αναπτυξιακή βοήθεια της Ε.Ε. υπολογίζεται για το έτος 2013 στα 56,5 δις ευρώ. Με δεδομένο ότι το ποσοστό του εξωτερικού εμπορίου αγαθών και υπηρεσιών αντιστοιχεί στο

34% του ΑΕγχΠ της, η Ε.Ε. προπορεύεται των ΗΠΑ κατά 4 ποσοστιαίες μονάδες, καθιστώντας την μεγαλύτερη εμπορική δύναμη στον κόσμο (Eurostat, the major world trading powers,2014).

Το ελεύθερο εμπόριο αποτελεί ένα από τα βασικότερα μέσα τόνωσης της ευρωπαϊκής οικονομίας. Η εμπορική πολιτική της Ε.Ε. αποτελεί ως εκ τούτου τον κυριότερο μοχλό για την ανάπτυξή της και αναπόσπαστο τμήμα της ευρύτερης στρατηγικής της για το 2020. Μέσα από την εμπορική της πολιτική η Ευρωπαϊκή Ένωση -πάντα εντός των πλαισίων του ΠΟΕ- προσπαθεί να δημιουργήσει και να ενδυναμώσει μία σύγχρονη, βιώσιμη και αειφόρο οικονομία. Η τόνωση της απασχόλησης με τη δημιουργία θέσεων εργασίας αποτελεί πρωταρχικό στόχο για την ανάπτυξη και ευημερία της Ένωσης. Αξίζει να τονιστεί ότι μία στις επτά θέσεις εργασίας, ήτοι 31 εκατ. θέσεις, στην Ε.Ε. έχουν άμεση ή έμμεση εξάρτηση από τις εξαγωγές της στον υπόλοιπο κόσμο. Σημαντικό δε μοχλό δημιουργίας θέσεων εργασίας αποτελούν και οι ξένες άμεσες επενδύσεις, με τις αμερικανικές και ιαπωνικές επιχειρήσεις να απασχολούν πάνω από 4,2 εκατ. άτομα.

Γίνεται αντιληπτό ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση μέσα από το ελεύθερο εμπόριο και τις ανοιχτές αγορές προσπαθεί να πετύχει μεγαλύτερη οικονομική ανάπτυξη και περισσότερες και καλύτερης ποιότητας θέσεις εργασίας (growth and jobs). Η αύξηση ζήτησης των αγαθών και υπηρεσιών από το εξωτερικό, η πρόσβαση σε μία ευρύτερη ποικιλία αγαθών σε χαμηλότερες τιμές αποτελούν ζητούμενο για την εμπορική πολιτική της Ε.Ε.

Η διατήρηση της πλεονεκτικής θέσης που κατέχει παγκοσμίως, σε ένα διαρκώς εξελισσόμενο διεθνές περιβάλλον, μέσα από την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της Ένωσης, αποτελεί τον κυριότερο στόχο της εμπορικής πολιτικής της.

3.2: ΣΤΟΧΟΣ ΚΑΙ ΜΕΣΑ ΕΜΠΟΡΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Ο στόχος της Συνθήκης της Ρώμης ήταν η δημιουργία τελωνειακής ένωσης μεταξύ των χωρών μελών, στο πλαίσιο της οποίας οι συναλλαγές

απαλλάσσονται από κάθε εμπόδιο και ένα κοινό δασμολόγιο εφαρμόζεται στις εισαγωγές από τρίτες χώρες. Τα μέσα που χρησιμοποιεί η Ε.Ε για τη εμπορική πολιτική είναι:

➤ ΚΟΙΝΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ ΔΑΣΜΟΛΟΓΙΟ

Δασμολόγιο είναι ένα νομοθέτημα που αναφέρονται σε μορφή καταλόγου όλα τα είδη εμπορευμάτων, καταταγμένα σε δασμολογικές κλάσεις και καθορίζει με ποσοστό επί τοις εκατό της αξίας του εμπορεύματος, τον δασμολογικό συντελεστή βάση του οποίου υπολογίζεται ο δασμός που οφείλεται σε κάθε περίπτωση.

Είναι ένα από τα κυριότερα χαρακτηριστικά της Ευρωπαϊκής τελωνειακής ένωσης. Το κοινό δασμολόγιο προβλέπεται από την συνθήκη της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και την συνθήκη της ΕΚΑΕ. Πρόκειται για την εφαρμογή ενιαίων δασμών στα προϊόντα που εισάγονται από τρίτες χώρες ανεξαρτήτως τους κράτους μέλους προορισμού. Η θέσπιση του κοινού εξωτερικού δασμολογίου έχει ως αποτέλεσμα για τα κράτη την ομοιόμορφη προστασία έναντι τρίτων χωρών και την δημιουργία μιας κοινοτικής προτίμησης.

➤ ΠΡΟΤΙΜΗΣΙΑΚΕΣ ΣΥΜΦΩΝΙΕΣ ΚΑΙ ΠΟΛΥΜΕΡΕΙΣ ΔΙΑΠΡΑΓΜΑΤΕΥΣΕΙΣ

Στις προτιμησιακές συμφωνίες, οι αμοιβαίες ή μονομερείς παραχωρήσεις μεταξύ της Ε.Ε. και του αντισυμβαλλόμενου μέρους δεν επεκτείνονται σε τρίτους. Δηλαδή, είτε πρόκειται για αμιγή εμπορική συμφωνία είτε για γενικότερη «Συμφωνία Πλαίσιο», οι σχετικές με το εμπόριο διατάξεις πρέπει να είναι συμβατές με τους κανόνες του ΠΟΕ, οι οποίες ελέγχονται από την Επιτροπή.

Η κάλυψη πολλών τομέων συνεργασίας στις συμφωνίες που συνάπτει η Ε.Ε. έχει οδηγήσει την πρακτική των ενδιάμεσων συμφωνιών. Οι ενδιάμεσες συμφωνίες αποτελούν μέρος συμφωνιών σύνδεσης και εμπορίου και συνεργασίας και περιλαμβάνουν τις εμπορικές διατάξεις συμφωνιών. Οι διατάξεις αυτές τίθενται σε ισχύ πριν την κύρωση του

συνόλου της συμφωνίας η οποία λόγω του μεικτού της χαρακτήρα μπορεί να καθυστερήσει, ενώ οι εμπορικές διατάξεις λόγω του κοινοτικού τους χαρακτήρα τυγχάνουν άμεσης εφαρμογής.

3.3: ΤΕΛΩΝΕΙΑΚΗ ΈΝΩΣΗ – ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΕΙΣΑΓΩΓΩΝ – ΜΕΤΡΑ ΕΜΠΟΡΙΚΗΣ ΑΜΥΝΑΣ

Η τελωνειακή ένωση είναι μια πολυεθνική ολοκλήρωση και έχει ως στόχο να μην επιβάλλονται δασμοί ή φόροι και να μην υπάρχουν ποσοτικοί περιορισμοί μεταξύ των χωρών, αλλά να υπάρχει ένα κοινό τελωνειακό δασμολόγιο. Το τελωνειακό δασμολόγιο με τη σειρά του έχει ως αποτέλεσμα τόσο την κοινή τελωνειακή πολιτική όσο και την κοινή εξωτερική πολιτική στον τομέα του εμπορίου, ενώ στο εσωτερικό της Ευρώπης έχει ως στόχο την πολιτική ένωσή της. Αποτελεί, επίσης, τη βάση της κοινής εμπορικής πολιτικής.

Πριν την τελωνειακή ένωση της Ευρώπης, όλες οι ευρωπαϊκές χώρες προστάτευαν την εσωτερική παραγωγή τους με τελωνειακούς δασμούς, των οποίων σκοπός ήταν να μην εισάγουν οι χώρες προϊόντα σε χαμηλότερες τιμές από ότι εκείνες πουλούσαν. Επιπλέον, υπήρχαν ποσοτικοί περιορισμοί οι οποίοι περιόριζαν την ποσότητα των προϊόντων που εισάγονταν με απώτερο στόχο οι χώρες να εισάγουν μόνο την ποσότητα που χρειάζονταν για την ικανοποίηση των αναγκών τους.

Σύμφωνα με το άρθρο 28 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (πρώην άρθρο 23 ΣΕΚ)¹¹. Η Ένωση στηρίζεται πάνω σε μια τελωνειακή ένωση με βάση την οποία καλύπτονται όλες οι ανταλλαγές προϊόντων. Επιπρόσθετα, περιλαμβάνει των τελωνειακών δασμών μεταξύ των κρατών μελών κατά τη διαδικασία εισαγωγής και εξαγωγής, καθώς και την υιοθέτηση ενός κοινού τελωνειακού δασμολογίου για τις σχέσεις των χωρών με τρίτα κράτη. Η τελωνειακή ένωση της Ε.Ε. εκτείνεται στο σύνολο των εμπορευματικών ανταλλαγών. Όσον αφορά τα προϊόντα από τρίτες χώρες μπορούσαν να κυκλοφορούν ελεύθερα μέσα στην Ε.Ε. εφόσον οι τελωνειακές διατυπώσεις εκτελούνταν και οι τελωνειακοί δασμοί και οι φόροι είχαν

πληρωθεί από το κράτος- μέλος εισαγωγής (Μούσης, 2013). Ακόμη, έχει δημιουργηθεί ο Κοινοτικός Τελωνειακός Κώδικα (ΚΤΚ), ο οποίος συγκεντρώνει όλες τις διατάξεις του τελωνειακού δικαίου της Ε.Ε. , αποβλέποντας στην αποφυγή παρερμηνειών των ευρωπαϊκών κανόνες από τα μέλη- κράτη. Η κοινή τελωνειακή νομοθεσία που συγκεντρώνεται στον ΚΤΚ είναι ένα από τα βασικά γνωρίσματα της τελωνειακής ένωσης.

Η κοινή εμπορική πολιτική υπάγεται αποκλειστικά στην αρμοδιότητα της Ένωσης. Τα ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα καθορίζουν και τροποποιούν το κοινό τελωνειακό δασμολόγιο, διαπραγματεύονται και συνάπτουν τις τελωνειακές και τις εμπορικές συμφωνίες, εναρμονίζουν τα μέτρα ελευθέρωσης των εμπορικών συναλλαγών με τρίτες χώρες, επεξεργάζονται την πολιτική για τις εξαγωγές και παίρνουν μέτρα εμπορικής άμυνας, ιδίως για να εμποδίσουν αθέμιτες εμπορικές πρακτικές (Μούσης,2015).

Καθοριστικής σημασίας και βασικότερο στοιχείο της εμπορικής πολιτικής αποτελεί η τελωνειακή ένωση. Η υποχρέωση δηλαδή εκείνη των μελών να επιβάλλουν στις μεταξύ τους συναλλαγές κανέναν τελωνειακό δασμό ή φόρο με ανάλογο αποτέλεσμα και κανέναν ποσοτικό περιορισμό και την υποχρέωση να εφαρμόζουν ένα κοινό τελωνειακό δασμολόγιο στις σχέσεις τους με τρίτα κράτη. Η ολοκλήρωση της ενιαίας αγοράς το 1992 και των διαπραγματεύσεων του Γύρου της Ουρουγουάη το 1993, σήμαινε ουσιαστικά για την Ευρωπαϊκή Ένωση τη δυνατότητα να δέχεται την πρόσβαση οικονομικών παραγόντων τρίτων χωρών στα πλεονεκτήματα της ενιαίας αγοράς υπό τον όρο ότι θα εξασφαλίζονται ανάλογες συνθήκες στις ευρωπαϊκές επιχειρήσεις ή τουλάχιστον ότι δεν θα γίνεται διάκριση εναντίον τους (Μούσης,2015). Η παγκοσμιοποίηση της οικονομίας δημιούργησε την ανάγκη για μία ολοκληρωμένη κοινή εμπορική πολιτική.

Το κοινό καθεστώς που ισχύει για τις εισαγωγές και τα κοινά μέτρα εμπορικής άμυνας αποτελούν επίσης βασικά στοιχεία της εμπορικής πολιτικής της Ε.Ε. Το Κοινό καθεστώς για τις εισαγωγές στην Ε.Ε. εφαρμόζεται στις εισαγωγές προϊόντων καταγωγής τρίτων χωρών, εξαιρουμένων προϊόντων που υπάγονται σε κοινό ειδικό καθεστώς εισαγωγής. Η εισαγωγή στην Ε.Ε. είναι ελεύθερη και δεν υπάγεται σε κανένα

ποσοτικό περιορισμό. Ο κανονισμός για το κοινό καθεστώς εισαγωγών επιδιώκει να μετριάσει τυχόν ζημιογόνα αποτελέσματα για τους παραγωγούς της Ε.Ε από το άνοιγμα της ευρωπαϊκής αγοράς. Έτσι, η Ευρωπαϊκή Ένωση μπορεί να παίρνει μέτρα επιτήρησης και μέτρα διασφάλισης όταν προκαλείται ή κινδυνεύει να προκληθεί ζημία στους παραγωγούς της Ένωσης από τις εισαγωγές ορισμένων προϊόντων σε τιμές που θεωρούνται κανονικές.

Η Ε.Ε. επίσης, μπορεί να λαμβάνει μέτρα εμπορικής άμυνας, κυριότερο εξ αυτών είναι η επιβολή δασμών αντιντάμπινγκ, όταν η τιμή εξαγωγής είναι μικρότερη από την κανονική αξία ενός ομοειδούς προϊόντος (ντάμπινγκ). Σύμφωνα με τον Κανονισμό 1229/2009 για την άμυνα κατά των εισαγωγών που αποτελούν αντικείμενο ντάμπινγκ εκ μέρους τρίτων χωρών, ένας δασμός αντιντάμπινγκ μπορεί να επιβάλλεται σε κάθε προϊόν που αποτελεί αντικείμενο ντάμπινγκ, όταν η θέση του σε ελεύθερη κυκλοφορία μέσα στην ΕΕ προκαλεί ζημία. Ένα προϊόν θεωρείται ότι αποτελεί αντικείμενο ντάμπινγκ, όταν η τιμή εξαγωγής του στην ΕΕ είναι χαμηλότερη, κατά τις συνήθεις εμπορικές πράξεις, από μία συγκρίσιμη τιμή του ομοειδούς προϊόντος στη χώρα εξαγωγής, δηλαδή ενός προϊόντος όμοιου από κάθε άποψη ή έχοντος χαρακτηριστικά που παρουσιάζουν σημαντική ομοιότητα προς εκείνα του υπό εξέταση προϊόντος. Για να προσδιοριστεί το ντάμπινγκ χρειάζεται να οριστεί τι σημαίνει κανονική αξία και τιμή εξαγωγής και, κατόπιν να γίνει σύγκριση των δύο αξιών. Οι ορισμοί και οι διαδικασίες αντιντάμπινγκ είναι κοινές για την Ε.Ε. και όλες τις χώρες που είναι μέλη του ΠΟΕ. Πρέπει να τονιστεί ότι, όπως προκύπτει από την 32η ετήσια έκθεση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο σχετικά με τις δραστηριότητες της ΕΕ στον τομέα του αντιντάμπινγκ, των αντεπιδοτήσεων και των μέτρων διασφάλισης (2013), η Ευρωπαϊκή Ένωση είναι ιδιαίτερος προσεκτική στην εφαρμογή των μέτρων εμπορικής άμυνας.

Η Συνθήκη για τη λειτουργία της ΕΕ δηλώνει ότι η κοινή εμπορική πολιτική διαμορφώνεται βάσει ενιαίων αρχών και για την πολιτική των εξαγωγών, χωρίς όμως να προσδιορίζεται αυτή η πολιτική (άρθρο 207 ΣΛΕΕ). Επαφίεται λοιπόν στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και στο Συμβούλιο, αποφασίζοντας μέσω κανονισμών σύμφωνα με τη συνήθη νομοθετική διαδικασία, να θεσπίσουν τα μέτρα για τον καθορισμό του πλαισίου εφαρμογής αυτής, καθώς και των

άλλων εκφάνσεων, της κοινής εμπορικής πολιτικής. Οι εξαγωγές της Ε.Ε. προς τρίτες χώρες είναι ελεύθερες, δηλαδή δεν υπάγονται σε ποσοτικούς περιορισμούς, εκτός από εκείνες που αφορούν ορισμένα προϊόντα ορισμένων κρατών μελών και εκείνες που αφορούν το πετρέλαιο και το φυσικό αέριο απ' όλα τα κράτη μέλη σύμφωνα με τον Κανονισμό 2015/479.

Ακόμη, το TARIC είναι το ολοκληρωμένο δασμολόγιο της Ε.Ε. το οποίο αποτελείται από μια πολύγλωσση βάση δεδομένων στην οποία έχουν ενσωματωθεί όλα τα μέτρα που αφορούν το δασμολόγιο της Ένωσης καθώς και την εμπορική και γεωργική νομοθεσία. Το TARIC εξασφαλίζει ομοιόμορφη εφαρμογή των κανόνων από όλα τα κράτη- μέλη και δίνει σε όλους τους οικονομικούς φορείς μια σαφή εικόνα των μέτρων που πρέπει να ληφθούν κατά την εισαγωγή και εξαγωγή προϊόντων από και προς την Ε.Ε. Περιλαμβάνει τις εξής κατηγορίες: δασμολογικά μέτρα, γεωργικά μέτρα, εμπορική άμυνα, απαγορεύσεις και περιορισμούς στις εισαγωγές και εξαγωγές, επιτήρηση των κινήσεων κατά τη διαδικασία εισαγωγών και εξαγωγών, Κι τον κατάλογο των κωδικών που χρησιμοποιεί η κάθε χώρα (https://ec.europa.eu/taxation_customs/business/calculation-customs-duties/what-is-common-customs-tariff/taric_en , 2016).

3.4.: ΤΟΜΕΑΚΑ ΜΕΤΡΑ ΕΜΠΟΡΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΤΗΣ Ε.Ε.

Η εμπορική πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης δεν ενδιαφέρεται μόνο να προωθήσει τη γενική απελευθέρωση του εμπορίου αλλά και να διασφαλίσει ότι οι συνέπειες της απελευθέρωσης αυτής δεν θα είναι επιβλαβείς για τα κράτη μέλη της.

Ο τομέας στον οποίο είναι προφανώς πιο προστατευτική η Ε.Ε. είναι η γεωργία (Nugent,2003). Εδώ και χρόνια προστατεύεται από τον έντονο εξωτερικό ανταγωνισμό με υψηλούς φόρους επί των εισαγωγών, τους οποίους όμως η Ε.Ε. είναι υποχρεωμένη να μειώσει μετά από πιέσεις του ΠΟΕ. Άλλοι τομείς στους οποίους η Ε.Ε. έχει εισάγει καθεστώς προστασίας των κρατών μελών της είναι η αυτοκινητοβιομηχανία, η ναυπηγική βιομηχανία,

τα κλωστοϋφαντουργικά προϊόντα και ο τομέας του χάλυβα

Ειδικότερα, στον τομέα της αυτοκινητοβιομηχανίας το καίριο πρόβλημα ήταν οι εισαγωγές ιαπωνικών αυτοκινήτων. Μετά από συμφωνία με την Ιαπωνία, η Ε.Ε. επιτρέπει τη σταδιακή ελευθέρωση των εισαγωγών ενώ οι εξαγωγές της Ιαπωνίας «μετριάζονται» από την εξέλιξη της ζήτησης, της προσφοράς και της ευρωπαϊκής παραγωγής.

Στη ναυπηγική βιομηχανία, ένας ευρωπαϊκός κανονισμός που βασίζεται στη συμφωνία του ΟΟΣΑ καθιερώνει ειδική διαδικασία αντί των γενικών διατάξεων κατά του ντάμπινγκ και των επιδοτήσεων. Οι εξαιρετικά χαμηλές τιμές των προσφοράς των κορεάτικων ναυπηγείων οδήγησαν σε συμφωνία μεταξύ της Ε.Ε. και της Ν. Κορέας για τη μέριμνα ώστε οι τιμές των ναυπηγείων της δεύτερης να αντανakλούν τις συνθήκες αγοράς.

Κοινοί κανόνες εισαγωγής ορισμένων κλωστοϋφαντουργικών προϊόντων καταγωγής τρίτων χωρών έχουν θεσπιστεί προκειμένου να αναπτυχθεί το εμπόριο των προϊόντων αυτών μεταξύ της Ε.Ε. και των χωρών προμηθευτών της. Ταυτόχρονα οι κανόνες αυτοί επιχειρούν να εξασφαλίσουν την ομαλή και οργανωμένη πορεία του εμπορίου των συγκεκριμένων προϊόντων. Οι εξαγωγές στην Ε.Ε. από την Κίνα αναπτύχθηκαν ραγδαία με αποτέλεσμα τη μείωση των τιμών ανά μονάδα. Η Ε.Ε. προσπαθεί για το άνοιγμα νέων αγορών για τις κλωστοϋφαντουργικές εξαγωγές της ίδιας και τη μείωση του επιπέδου παραποίησης των ευρωπαϊκών κλωστοϋφαντουργικών προϊόντων.

Μέτρα εμπορικής πολιτικής υπάρχουν επίσης για τα σιδηρουργικά προϊόντα στις σχέσεις της ΕΕ με ορισμένα κράτη της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης και ανεξάρτητα κράτη της πρώην Σοβιετικής Ένωσης για την προοδευτική απελευθέρωση των ανταλλαγών προϊόντων σιδήρου και χάλυβα και την προοδευτική προσαρμογή της σιδηρουργίας των χωρών αυτών σε συνθήκες κανονικού.

3.5.: ΕΜΠΟΡΙΚΕΣ ΣΥΜΦΩΝΙΕΣ ΤΗΣ Ε.Ε.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση, μέσα από την άσκηση της εμπορικής της πολιτικής, αρχικά έχει προτεραιότητα να αναλαμβάνει και να διαδραματίζει ενεργό και κεντρικό ρόλο στις πολυμερείς διαπραγματεύσεις υπό την αιγίδα του ΠΟΕ. Στις διαπραγματεύσεις αυτές που οδηγούν σε πολυμερείς εμπορικές συμφωνίες, η Ε.Ε. προσπαθεί να πετύχει τη βελτίωση της ευρωπαϊκής οικονομίας, την προώθηση της οικονομικής ανάπτυξης και την εξασφάλιση της επιτυχούς διαχείρισης της παγκοσμιοποίησης (Τσέλιος, 2006).

Καίριας σημασίας είναι ταυτόχρονα η ανάπτυξη διμερών εμπορικών σχέσεων με διάφορες χώρες καθώς και περιφέρειες. Επιπλέον, στα πλαίσια της εμπορικής της πολιτικής, από τη μία η Ε.Ε. εφαρμόζει πολλές φορές μονομερή μέτρα για την προνομιακή μεταχείριση των αναπτυσσόμενων χωρών ενώ από την άλλη θέτει σε εφαρμογή στρατηγικές για τον εντοπισμό και την εξάλειψη των εμποδίων σε σημαντικές αγορές εξαγωγών.

Η Ε.Ε. προωθεί μέσα από την εμπορική της πολιτική το άνοιγμα των αγορών της καθώς και των αγορών των σημαντικότερων διμερών εμπορικών εταίρων της. Κυριότερο εργαλείο της για αυτό είναι οι συμφωνίες ελεύθερου εμπορίου. Ήδη εφαρμόζονται περισσότερες από 28 εμπορικές συμφωνίες ενώ αντιπροσωπεύουν τα δύο τρίτα του εμπορίου της Ε.Ε.

Μέσα από τις διμερείς αυτές εμπορικές συμφωνίες η Ε.Ε. επιδιώκει να ανοίξει νέες αγορές για τα προϊόντα της, να προστατεύσει ταυτόχρονα τις επενδύσεις, να μειώσει το κόστος των εμπορικών συναλλαγών μέσα από τη μείωση των τελωνειακών δασμών και κυρίως να δημιουργήσει όσο το δυνατόν καλύτερες συνθήκες μεγαλύτερης ασφάλειας μέσα από ένα σύστημα σαφών και διαφανών κανόνων για τη στήριξη και ενίσχυση της συνεργασίας και του διαλόγου σε εμπορικό και στη συνέχεια σε πολιτικό επίπεδο.

Έτσι, οι συμφωνίες αυτές ποικίλλουν ανάλογα με τις προσδοκίες και τις δυνατότητες της εκάστοτε χώρας ή ομάδας χωρών με την οποία διαπραγματεύεται η Ε.Ε. και το περιεχόμενο τους προσαρμόζεται στις συνθήκες της εκάστοτε χώρας. Οι συμφωνίες ελεύθερου εμπορίου καθορίζονται πρωτίστως από οικονομικούς παράγοντες, βασίζονται κατά

κανόνα στο αμοιβαίο άνοιγμα των αγορών, παρέχοντας προνομιακή πρόσβαση στις αγορές των συμβαλλομένων χωρών, κατά θεμιτή παρέκκλιση από τη βασική αρχή του ΠΟΕ για την ίση μεταχείριση όλων των συναλλασσομένων μερών.

Οι μεγαλύτεροι εμπορικοί εταίροι της Ε.Ε. σε εξαγωγές και εισαγωγές εμπορευμάτων και υπηρεσιών είναι οι ΗΠΑ, η Κίνα, η Ρωσία, ο Καναδάς, η Ιαπωνία σύμφωνα με τα στοιχεία της Eurostat για το έτος 2014, οπότε και είναι εύλογο η εμπορική πολιτική της Ε.Ε. να εστιάζεται σε μείζονες εταίρους. Εντούτοις, οι διμερείς εμπορικές συμφωνίες που συνάπτει η Ε.Ε. στρέφονται σε μεγάλο βαθμό σε αναδυόμενες οικονομίες. Έτσι, για παράδειγμα, οι συμφωνίες οικονομικής εταιρικής σχέσης που συνάπτονται με τις χώρες της Αφρικής, της Καραϊβικής και του Ειρηνικού συνδυάζουν εμπορικούς και αναπτυξιακούς στόχους, καλύπτοντας διάφορους τομείς, θέτοντας συνάμα χρονοδιαγράμματα για την υλοποίηση των στόχων αυτών.

Θέτοντας σε εφαρμογή τη βασική αρχή της εμπορικής πολιτικής της Ε.Ε. ότι από το εμπόριο πρέπει να επωφελούνται και οι αναπτυσσόμενες χώρες, η Ε.Ε. εφαρμόζει ήδη συμφωνίες ελεύθερου εμπορίου με τις κάτωθι χώρες (European Commission: Trade,2016).

Το 2013 με τις Χώρες Ανατολικής Γειτονίας, η Ε.Ε. ολοκλήρωσε τις διαπραγματεύσεις για μία σφαιρική και σε βάθος ζώνη ελεύθερων συναλλαγών με τη Μολδαβία, την Αρμενία και της Γεωργία. Η συμφωνία δε με την Ουκρανία εφαρμόζεται σε προσωρινή βάση από το 2014. Το ίδιο και οι συμφωνίες με Μολδαβία και Γεωργία, ενώ η Αρμενία διέκοψε τις διαπραγματεύσεις το Σεπτέμβρη του 2013 και προσχώρησε σε τελωνειακή ένωση με τη Ρωσία.

Η συμφωνία ελεύθερου εμπορίου μεταξύ Ε.Ε. και Περού και Κολομβίας εφαρμόζεται ήδη από το 2013. Μάλιστα το 2013, οι εμπορικές συναλλαγές με το Περού ανήλθαν στα 8,7 δις ευρώ και με την Κολομβία στα 13,5 δις ευρώ. Τον Ιούλιο του 2014 προσχώρησε στην ίδια συμφωνία και ο Ισημερινός.

Με τη Νότια Κορέα, η συμφωνία τέθηκε σε ισχύ το 2011. Το 2013 οι εξαγωγές των προϊόντων της Ε.Ε. προς τη Ν. Κορέα έφτασαν τα 41,5 δις

ευρώ.

Το 2003 τέθηκε σε ισχύ η συμφωνία με τη Χιλή. Το 2013 οι συναλλαγές έφτασαν τα 18 δις ευρώ, με την Ε.Ε. να αποτελεί το δεύτερο μεγαλύτερο εξαγωγέα στη Χιλή και τον τρίτο μεγαλύτερο εισαγωγέα χιλιανών προϊόντων.

Οι εμπορικές συναλλαγές με το Μεξικό, το 2013 ανήλθαν στα 45 δις ευρώ ενώ η συμφωνία έχει τεθεί σε εφαρμογή ήδη από το 2000. Το 2000 επίσης καθιερώθηκε ζώνη ελευθέρων συναλλαγών η οποία καλύπτει το 90% των διμερών εμπορικών συναλλαγών μεταξύ Ε.Ε. και Ν. Αφρικής.

Συμφωνίες σύνδεσης με τη Νότια Μεσόγειο και συγκεκριμένα την Αλγερία, την Αίγυπτο, το Ισραήλ, την Ιορδανία, το Λίβανο, το Μαρόκο, την Παλαιστινιακή Αρχή και την Τυνησία, που υπογράφηκαν μεταξύ 1995 και 2002 θέσπιζαν συμφωνίες ελεύθερου εμπορίου για τα προϊόντα.

Τον Ιούνιο του 2012 υπεγράφη συμφωνία σύνδεσης με την Κεντρική Αμερική (Κόστα Ρίκα, Ελ Σαλβαδόρ, Γουατεμάλα, Ονδούρα, Νικαράγουα και Παναμάς).

Ο σκοπός των συμφωνιών με τις Χώρες της Αφρικής, Καραϊβικής και Ειρηνικού είναι η διευκόλυνση της ένταξης των χωρών αυτών στην παγκόσμια οικονομία, η επίτευξη διατηρήσιμης ανάπτυξης και η μείωση της φτώχειας. Τέσσερις (4) τέτοιες ισχύουν με δεκατέσσερις (14) χώρες της Καραϊβικής, της Ανατολικής Αφρικής (Μαδαγασκάρη, Ζιμπάμπουε, Μαυρίκιος, Σεϋχέλλες), της Κεντρικής Αφρικής (Καμερούν) και του Ειρηνικού (Παπούα Νέα Γουινέα και Φίτζι).

Συμφωνίες ελεύθερου εμπορίου έχουν συναφθεί επίσης με τη Σιγκαπούρη (Σεπτέμβριος. 2013), το Βιετνάμ (2015), τον Καναδά (Σεπτέμβριος. 2014) και τρεις συμφωνίες με χώρες της Αφρικής, Καραϊβικής και Ειρηνικού (2014), εντούτοις δεν έχουν ακόμη τεθεί σε ισχύ.

Στη συνεχή προσπάθεια της Ε.Ε. προκειμένου να επεκτείνει τις εμπορικές της σχέσεις και να πετύχει περαιτέρω ανάπτυξη της οικονομίας της, έχει ξεκινήσει συνομιλίες και διεξάγει διαπραγματεύσεις για τη σύναψη συμφωνιών ελεύθερου εμπορίου με σημαντικές χώρες οι οποίες κινούν την παγκόσμια

οικονομία (European Commission: Trade,2016).

Με τις ΗΠΑ υπάρχουν πολλές προοπτικές επέκτασης των εμπορικών σχέσεων, παρόλο που αυτές είναι ήδη ασυναγώνιστες σε έκταση και ένταση. Η αξιοποίηση όλων των προοπτικών εδράζεται στην κατάργηση των μη δασμολογικών εμποδίων. Ως εκ τούτου, τον Ιούλιο του 2013 ξεκίνησαν οι διαπραγματεύσεις για τη Διατλαντική Σχέση Εμπορίου και Επενδύσεων (TTIP) και δεν έχουν ολοκληρωθεί ακόμα.

Με την Ινδία, οι διαπραγματεύσεις άρχισαν το 2007 με την Ε.Ε. να ενθαρρύνει τη διαδικασία αμοιβαίου ανοίγματος του εμπορίου της ινδικής οικονομίας.

Σε εξέλιξη βρίσκονται ήδη από το 2010 διαπραγματεύσεις με μεμονωμένα μέλη του Συνδέσμου Κρατών της Νοτιοανατολικής Ασίας (ASEAN), για την επίτευξη μιας διαπεριφερειακής συμφωνίας. Το 2012 ξεκίνησαν οι συνομιλίες για την επίτευξη συμφωνίας ελεύθερου εμπορίου μεταξύ Ε.Ε. και Mercosur (Αργεντινή, Βραζιλία, Παραγουάη, Ουρουγουάη και Βενεζουέλα), η οποία αναμένεται να οδηγήσει στη δημιουργία της μεγαλύτερης ζώνης ελεύθερων συναλλαγών ανάμεσα σε δύο περιοχές με σημαντικά για αμφότερες οφέλη. Με το Συμβούλιο Συνεργασίας του Κόλπου (Σαουδική Αραβία, Κουβέιτ, Μπαχρέιν και Ομάν), οι επίσημες διαπραγματεύσεις για την επίτευξη μία εμπορικής συμφωνίας διακόπηκαν το 2008, συνεχίζονται όμως άτυπες συνομιλίες με αυτόν τον μείζονος σημασίας εμπορικό εταίρο για την Ε.Ε.

Το Μάρτιο του 2013, ξεκίνησαν οι διαπραγματεύσεις με την Ιαπωνία για την σταδιακή απελευθέρωση του εμπορίου και την κατάργηση των μη δασμολογικών εμποδίων. Την ίδια περίοδο άρχισαν και οι διαπραγματεύσεις με το Μαρόκο και τον Οκτώβρη του 2015 με την Τυνησία.

Περαιτέρω εμβάθυνση των υπάρχουσών συμφωνιών με τη Νότια Μεσόγειο και συγκεκριμένα με την Αίγυπτο και την Ιορδανία, είναι υπό διαπραγμάτευση ήδη από το Μάρτιο του 2011.

Στρατηγικής σημασίας εμπορικές σχέσεις διατηρεί η Ε.Ε. με την Κίνα και τη Ρωσία. Το Νοέμβριο του 2013 ξεκίνησε η διαπραγμάτευση μίας σφαιρικής συμφωνίας μεταξύ Ε.Ε. και Κίνας για τη σταδιακή απελευθέρωση του

εμπορίου και την κατάργηση των εμποδίων στις επενδύσεις. Μία τέτοια συμφωνία ανοίγει νέες προοπτικές για τις οικονομίες και των δύο μερών, αφού η Κίνα είναι σήμερα ο δεύτερος σημαντικότερος εμπορικός εταίρος της Ε.Ε. και η Ε.Ε. είναι ο μεγαλύτερος εμπορικός εταίρος της Κίνας.

Η Ε.Ε. είναι η σημαντικότερη εμπορική εταίρος της Ρωσίας, με περισσότερες από τις μισές εισαγωγές και εξαγωγές της Ρωσίας να γίνονται με την Ε.Ε. Το 2012 προσχώρησε η Ρωσία στον ΠΟΕ και οι συναλλαγές Ε.Ε. – Ρωσίας τέθηκαν υπό ένα κοινό και ασφαλές πλαίσιο με ελπιδοφόρες προοπτικές. Εντούτοις, η Ρωσία ακολούθησε στη συνέχεια πολιτικές προστατευτισμού και οι εμπορικές σχέσεις των δύο μερών επιδεινώθηκαν ιδιαίτερα με την κρίση στην Ουκρανία.

Γίνεται αντιληπτό από τα ανωτέρω, ότι η Ε.Ε. προωθεί την επικράτηση ενός ανοιχτού, σταθερού και δίκαιου παγκόσμιου εμπορικού συστήματος χρησιμοποιώντας ως κυριότερο εργαλείο της εμπορικής της πολιτικής τη σύναψη πολυμερών και διμερών συμφωνιών εμπορίου.

3.6: Περαιτέρω οφέλη από το ελεύθερο εμπόριο

Οι ανοιχτές αγορές δημιουργούν μεγαλύτερη οικονομική ανάπτυξη και περισσότερες, καλύτερης ποιότητας θέσεις εργασίας στην Ευρώπη και τους εταίρους της. Το 2011 το 14% περίπου του εργατικού δυναμικού της Ε.Ε. είχε άμεση ή έμμεση εξάρτηση από τις εξαγωγές στον υπόλοιπο κόσμο. Από το 1995 και μετά το ποσοστό αυτό αυξήθηκε κατά περίπου 50% .

Σημαντικό μοχλό δημιουργίας θέσεων εργασίας αποτελούν και οι ξένες επενδύσεις. Οι αμερικανικές και ιαπωνικές επιχειρήσεις απασχολούν αυτή τη στιγμή στην Ευρώπη πάνω από 4,6 εκατομμύρια άτομα. Με την απελευθέρωση του εμπορίου δημιουργούνται επιπλέον ευκαιρίες για καινοτομία και ενισχύεται η παραγωγικότητα. Οι εμπορικές και οι επενδυτικές ροές συμβάλλουν στη διάδοση νέων ιδεών, καινοτόμων πρακτικών, νέων τεχνολογιών και προηγμένων μεθόδων έρευνας, με αποτέλεσμα τη βελτίωση των προϊόντων και των υπηρεσιών που χρησιμοποιούν οι ιδιώτες και οι επιχειρήσεις. Η εμπειρία διαφόρων ευρωπαϊκών χωρών δείχνει ότι η αύξηση

κατά 1% στο άνοιγμα της οικονομίας επιφέρει αύξηση κατά 0,6% στην παραγωγικότητα της εργασίας τον επόμενο χρόνο. Από το ελεύθερο εμπόριο επωφελούνται και οι καταναλωτές, καθώς με την εισαγωγή τροφίμων, καταναλωτικών αγαθών και εξαρτημάτων για τα προϊόντα που παράγονται στην Ευρώπη μειώνονται οι τιμές και αυξάνονται οι επιλογές των καταναλωτών.

Κατά το παρελθόν, όταν εμπορικές συναλλαγές αφορούσαν μόνο τη μεταφορά υλικών προϊόντων από το ένα μέρος του κόσμου στο άλλο, οι σχετικές διαπραγματεύσεις επικεντρώνονταν σχεδόν αποκλειστικά σε δασμούς και ποσοστώσεις. Στις σύγχρονες, πιο σύνθετες οικονομίες, η εμπορική πολιτική καλύπτει ένα τεράστιο φάσμα δραστηριοτήτων και πρακτικών. Σ' αυτές περιλαμβάνονται υπηρεσίες, δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας, άμεσες ξένες επενδύσεις, πρότυπα για την υγεία των φυτών και των ζώων, καθώς και για βιομηχανικά και μη βιομηχανικά προϊόντα, πρακτικές αδειοδότησης και εθνικοί φόροι. Η Ε.Ε. δίνει ιδιαίτερη σημασία σε ευρύτερα κοινωνικά και περιβαλλοντικά ζητήματα. Οι συμφωνίες ελεύθερου εμπορίου μπορούν να συμβάλλουν, μεταξύ άλλων, στην προαγωγή της διατηρήσιμης ανάπτυξης, της χρηστής διακυβέρνησης και του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Για την ομαλή διεξαγωγή των εμπορικών συναλλαγών δεν αρκεί η διαπραγμάτευση χαμηλότερων δασμών για τους εξαγωγείς. Απαραίτητη προϋπόθεση για τη διασφάλιση της σταθερότητας και της αξιοπιστίας του νομικού πλαισίου είναι το κράτος δικαίου, γεγονός που καθιστά επιτακτική την αντιμετώπιση των λιγότερο ορατών φραγμών στο εμπόριο, όπως οι τελωνειακές διατυπώσεις, η γραφειοκρατία και, ενίοτε, οι αθέμιτες επιχειρηματικές πρακτικές.

Η Ένωση παροτρύνει τις αναπτυσσόμενες χώρες να θεωρούν το εμπόριο ως βάση για την ανάπτυξη της εθνικής τους οικονομίας και τη βελτίωση του βιοτικού τους επιπέδου. Η ανάπτυξη του εμπορίου μπορεί να πολλαπλασιάσει τα έσοδα από τις εξαγωγές τους και να συμβάλει στη διαφοροποίηση των οικονομιών τους με την επέκτασή τους και σε άλλους κλάδους πέραν των βασικών προϊόντων και των πρώτων υλών. Προκειμένου να διευκολύνει την εξαγωγική δραστηριότητα των αναπτυσσόμενων χωρών, η Ε.Ε. ήταν η πρώτη που εισήγαγε το σύστημα των γενικευμένων προτιμήσεων

(ΣΓΠ) το 1971, στο πλαίσιο του οποίου καθιερώθηκαν προτιμησιακές ποσότητες εισαγωγών από όλες τις αναπτυσσόμενες χώρες, ώστε να αποκτήσουν της ζωτικής σημασίας γι' αυτές πρόσβαση στις ευρωπαϊκές αγορές.

Παρ' όλα αυτά, τα τελευταία 40 χρόνια έχουν επέλθει ριζικές αλλαγές στις παγκόσμιες οικονομικές και εμπορικές ισορροπίες. Ενώ μερικές πιο προηγμένες αναπτυσσόμενες χώρες έχουν ενσωματωθεί επιτυχώς στο παγκόσμιο εμπορικό σύστημα, ένας μεγαλύτερος αριθμός φτωχότερων χωρών καθυστερεί ολοένα περισσότερο. Στο σημερινό ανταγωνιστικό περιβάλλον οι δασμολογικές προτιμήσεις πρέπει να χορηγούνται στις χώρες που τις χρειάζονται περισσότερο. Κατά συνέπεια, το νέο σύστημα γενικευμένων προτιμήσεων που ισχύει από το 2014 προορίζει τα οφέλη για τις λιγότερο αναπτυγμένες χώρες και άλλες οικονομίες χαμηλού/λιγότερου του μέσου εισοδήματος χωρίς περαιτέρω προτιμησιακή πρόσβαση στην Ε.Ε. . Υπάρχουν σήμερα 88 τέτοιες χώρες, όπως για παράδειγμα η Ρωσία, η Βραζιλία, το Κουβέιτ και η Σαουδική Αραβία, τις οποίες η Παγκόσμια Τράπεζα ταξινομεί ως υψηλού/υψηλότερου του μέσου εισοδήματος, και εταίροι που έχουν άλλη μορφή προτιμησιακής πρόσβασης στην Ε.Ε., παρόμοια ή και καλύτερη από το ΣΓΠ, για παράδειγμα τη Συμφωνία Ελεύθερου Εμπορίου, δεν μπορούν πλέον να επωφελούνται από το ΣΓΠ.

Μία ειδική πρωτοβουλία, το καθεστώς ΣΓΠ+, προβλέπει περαιτέρω δασμολογικές μειώσεις για ευάλωτες χώρες οι οποίες έχουν κυρώσει 27 διεθνείς συμβάσεις που αφορούν τα ανθρώπινα και εργασιακά δικαιώματα, περιβαλλοντικά πρότυπα και πρότυπα χρηστής διακυβέρνησης. Η πρωτοβουλία της Ε.Ε. «Όλα εκτός των όπλων» παρέχει σε 49 λιγότερο αναπτυγμένες χώρες αδασμολόγητη πρόσβαση στην ευρωπαϊκή αγορά χωρίς ποσοτικούς περιορισμούς για όλα τα προϊόντα, εκτός των όπλων και των πυρομαχικών. Συν τοις άλλοις, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει θέσει σε λειτουργία μια ειδική υπηρεσία υποστήριξης σε τέσσερις γλώσσες (αγγλικά, γαλλικά, ισπανικά και πορτογαλικά), η οποία παρέχει συμβουλές για θέματα εξαγωγών σε επιχειρήσεις αναπτυσσόμενων χωρών που στερούνται τέτοια υποδομής.

3.7.: Η ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ Ε.Ε. ΣΤΙΣ ΑΝΑΠΤΥΣΣΟΜΕΝΕΣ ΧΩΡΕΣ - ΤΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΓΕΝΙΚΕΥΜΕΝΩΝ ΠΡΟΤΙΜΗΣΕΩΝ

Το 1968, στη δεύτερη σύνοδο της Συνδιάσκεψης των Ηνωμένων Εθνών για το Εμπόριο και την Ανάπτυξη (UNCTAD), η ευρωπαϊκή Κοινότητα μαζί με άλλες εκβιομηχανισμένες χώρες συμφώνησαν και κατέληξαν στο Σύστημα Γενικευμένων Προτιμήσεων (ΣΓΠ), το οποίο και τέθηκε σε ισχύ το 1971.

Η εφαρμογή του ΣΓΠ αποσκοπούσε στην παροχή βοήθειας στις αναπτυσσόμενες χώρες. Μέσα από το διεθνές εμπόριο και συγκεκριμένα μέσα από τη χορήγηση δασμολογικών προτιμήσεων θα προέκυπταν έσοδα σημαντικά, συντελώντας σε μεγάλο βαθμό στην καταπολέμηση της φτώχειας. Στόχος της Ε.Ε. αποτελούσε η διεύρυνση των αγορών των αναπτυσσομένων χωρών, προσφέροντας τελωνειακές εκπτώσεις, οι οποίες φθάνουν μέχρι και την πλήρη ατέλεια. Οι προτιμήσεις αυτές δεν αποτελούν αντικείμενο συνομιλιών και διαπραγμάτευσης, αντιθέτως παραχωρούνται από την Ε.Ε., λειτουργώντας συμπληρωματικά στην απελευθέρωση του εμπορίου στα πλαίσια του ΠΟΕ.

Στα πλαίσια του συνεχούς μεταβαλλόμενου περιβάλλοντος στο παγκόσμιο εμπόριο, το 2012 η Ε.Ε. προέβη στον επαναπροσδιορισμό του συστήματος αυτού μέσα από ένα νέο σύστημα κανόνων. Έτσι, με τον Κανονισμό 978/2012, εισηχθη ένα νέο Σύστημα Γενικευμένων Προτιμήσεων, το οποίο είναι περισσότερο σταθερό, προβλέψιμο και διαφανές, διάρκειας πλέον 10 ετών, έναντι 3 ετών που ήταν το παλαιότερο. Το νέο ΣΓΠ εστιάζει πλέον σε χώρες που έχουν τη μεγαλύτερη ανάγκη και δεν έχουν συμφωνηθεί με αυτές άλλου είδους προτιμήσεις στα πλαίσια κάποιας συμφωνίας ελεύθερου εμπορίου.

Αποτελείται από τρία βασικά σημεία. Έτσι, πρώτα το νέο ΣΓΠ αναστέλλει ή μειώνει τους δασμούς για τα προϊόντα που εισάγονται από κάποια αναπτυσσόμενη χώρα (γενικό καθεστώς ΣΓΠ). Η αναστολή ή η μείωση αυτή δεν συντελείται όμως εάν μία χώρα θεωρείται ως χώρα υψηλού ή μέσου-υψηλού εισοδήματος από την Παγκόσμια Τράπεζα για τρία συνεχόμενα έτη.

Επιπροσθέτως, το νέο ΣΓΠ περιλαμβάνει ένα ειδικό καθεστώς κινήτρων (ΣΓΠ+). Αυτό σημαίνει ότι προβλέπονται ακόμη χαμηλότεροι δασμοί για τις χώρες που επικυρώνουν και εφαρμόζουν 27 συγκεκριμένες διεθνείς συμβάσεις που αφορούν τα ανθρώπινα δικαιώματα, τα δικαιώματα των εργαζομένων, το περιβάλλον, και τη χρηστή διακυβέρνηση.

Συνακολούθως, προβλέπεται ένα ειδικό καθεστώς για τις χαρακτηρισμένες από τα Ηνωμένα Έθνη ως λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες (ΛΑΧ). Έτσι, στα πλαίσια της πρωτοβουλίας «Όλα εκτός από όπλα» (Everything But Arms), η Ε.Ε. άνοιξε την αγορά της για όλα τα προϊόντα – πλην των όπλων- που προέρχονται από τις χώρες αυτές, τα οποία και εισάγονται χωρίς κανέναν φόρο στις χώρες της Ε.Ε. (πλήρης αναστολή δασμών και ποσοστώσεων). Ταυτόχρονα, αναλαμβάνουν οι χώρες αυτές να εφαρμόσουν τις βασικές διεθνείς συμβάσεις (ανθρώπινα δικαιώματα και δικαιώματα εργαζομένων, προστασία του περιβάλλοντος και τη χρηστή διακυβέρνηση).

Η Ε.Ε. μπορεί να προβεί σε αναστολή των άνω μειωμένων δασμών όταν διαπιστώνει παραβιάσεις των βασικών αρχών που περιλαμβάνονται στις συμβάσεις για τα ανθρώπινα δικαιώματα και τα δικαιώματα των εργαζομένων, άσκηση αθέμιτων εμπορικών πρακτικών, ανεπαρκείς τελωνειακούς ελέγχους (π.χ. εξαγωγή ή διαμετακόμιση ναρκωτικών) και εάν μια δικαιούχος χώρα του ΣΓΠ+ σταματήσει να επικυρώνει και να εφαρμόζει αποτελεσματικά τις οικείες βασικές διεθνείς συμβάσεις.

Οι εισαγωγές αυτές από τις λιγότερο αναπτυγμένες χώρες, περιορίζονται προσωρινά και εφαρμόζονται μέτρα διαφύλαξης ή μέτρα εποπτείας, εάν διαπιστωθεί από την Ε.Ε. ότι προκαλούν ή ενδέχεται να προκαλέσουν ζημία στους παραγωγούς της Ε.Ε. Παράλληλα, όταν κάποιες χώρες αναπτύσσουν ιδιαίτερα ανταγωνιστικούς εξαγωγικούς κλάδους, διακόπτονται και ανακαλούνται οι προτιμήσεις στους συγκεκριμένους τομείς σταδιακά, αφού δεν είναι πλέον απαραίτητοι για την ανάπτυξή τους.

Γίνεται αντιληπτό, ιδιαιτέρως μέσα από το ειδικό καθεστώς κινήτρων (ΣΓΠ+), ότι η Ε.Ε. έχει υιοθετήσει με το νέο Σύστημα Γενικευμένων Προτιμήσεων την αρχή της θετικής αιρεσιμότητας. Ως εκ τούτου, πριμοδοτεί

αυτούς που εντάσσονται επαρκώς στο διεθνές εμπορικό σύστημα και προβαίνουν γρηγορότερα και αποτελεσματικότερα στις αλλαγές που συγκροτούν τον αξιακό πυρήνα της Ε.Ε. Η προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και ο σεβασμός των δημοκρατικών θεσμών και της χρηστής διακυβέρνησης αποτελούν βασικά στοιχεία του νέου ΣΓΠ, η παραβίαση των οποίων μπορεί να οδηγήσει στην παύση των προνομιακών εμπορικών και οικονομικών σχέσεων από την πλευρά της Ε.Ε.

Στις 28/01/2016, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δημοσίευσε την πρώτη αναφορά για το νέο ΣΓΠ, αφορά την περίοδο από 1/1/2014 έως 31/12/2015 (European Commission, Report on the Generalised Schemes of Preferences, covering the period 2014-2015). Συγκεκριμένα σύμφωνα με τα στοιχεία της Eurostat, το 2014 περίπου 50,8 δις ευρώ των εισαγωγών εντάχθηκαν στο Σύστημα Γενικευμένων Προτιμήσεων. 27,3 δις ευρώ εξ αυτών ήταν υπό το γενικό καθεστώς του ΣΓΠ, 6,5 δις ευρώ αφορούσαν το ΣΓΠ+ και περίπου 17 δις ευρώ των εισαγωγών ήταν από τις λιγότερο αναπτυγμένες χώρες στα πλαίσια του «Όλα εκτός των Όπλων».

Από το γενικό καθεστώς του ΣΓΠ, ωφελούνται τριάντα (30) χώρες συνολικά της Αφρικής, Ασίας, Ειρηνικού, Ν. Αμερικής καθώς και η Ουκρανία από την Ευρώπη και το Ιράκ και η Συρία από τη Μέση Ανατολή. Από την πρωτοβουλία «Όλα εκτός των Όπλων» (Everything But Arms arrangement), επωφελούνται συνολικά 49 χώρες της Αφρικής, Καραϊβικής, Ειρηνικού και Ασίας.

Τέλος, στο ειδικό καθεστώς κινήτρων ΣΓΠ+ έχουν ενταχθεί επιτυχώς δεκατέσσερις (14) χώρες από το 2013 και ειδικότερα οι: Αρμενία, Βολιβία, Κάμπο Βέρντε, Κόστα Ρίκα, Εκουαδόρ, Ελ Σαλβαδόρ, Γεωργία, Γουατεμάλα, Μογγολία, Πακιστάν, Παναμάς, Παραγουάη, Περού, Φιλιππίνες. Η εποπτεία των άνω χωρών στα πλαίσια του ΣΓΠ+, το οποίο και θα διαρκέσει έως το τέλος του 2023, ήτοι για 10 έτη, έδειξε -όπως σημειώνει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή στην αναφορά της- ότι χώρες αυτές επέδειξαν πρόοδο στην εθνική τους νομοθεσία με την ενσωμάτωση εφαρμογή νόμων για την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων κυρίως για ζητήματα ισότητας φύλων και παιδικής εκμετάλλευσης. Ταυτόχρονα, ενδυνάμωσαν θεσμούς της δικαιοσύνης για την

καταπολέμηση της διαφθοράς, η οποία αποτελεί και βασικό πρόβλημά τους και αναβάθμισαν την εργασιακή νομοθεσία για την προστασία των δικαιωμάτων των εργαζομένων. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή σημειώνει ότι οι χώρες αυτές έχουν σίγουρα πολύ μακρύ δρόμο ακόμα να διανύσουν προκειμένου να συμμορφωθούν με τις διεθνείς νόρμες, εντούτοις δεν μπορεί να αγνοηθεί και να μην 'επιβραβευτεί' η πρόοδος που έχει ήδη σημειωθεί.

3.8: ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΜΠΟΡΙΟΥ

Κατά τις πρώτες δεκαετίες του εικοστού αιώνα, τα εμπορικά θέματα ώθησαν τις χώρες να συμμετάσχουν σε ολοένα και πιο πολύπλοκες αλληλεπιδράσεις, με αποτέλεσμα να δημιουργηθεί η ανάγκη για μια πλατφόρμα που να διευκολύνει και να ρυθμίζει τις εμπορικές σχέσεις. Η συνεπακόλουθη Γενική Συμφωνία Δασμών και Εμπορίου (ΓΣΔΕ) του 1947, όχι μόνο προσέφερε ένα φόρουμ συζήτησης, το οποίο επέτρεψε μια πολυμερή προσέγγιση του εμπορίου, αλλά καθιέρωσε επίσης ένα σύστημα διεθνώς αναγνωρισμένων κανόνων για το εμπόριο. Η βασική ιδέα ήταν η δημιουργία ισότιμων όρων ανταγωνισμού για όλα τα μέλη, μέσω «ουσιαστικής μείωσης των δασμών και άλλων φραγμών στο εμπόριο και εξάλειψης της διακριτικής μεταχείρισης στο διεθνές εμπόριο». Οι σημαντικότερες συμφωνίες που επιτεύχθηκαν είναι η Γενική Συμφωνία για τις συναλλαγές στον τομέα των υπηρεσιών (GATS)¹² και η συμφωνία για τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας στον τομέα του εμπορίου (TRIPS)¹³. Μετά την ολοκλήρωση των διαπραγματεύσεων στον «Γύρω της Ουρουγουάης», δημιουργήθηκε το 1995 ο Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου και θεωρήθηκε ως συνέχιση- μετεξέλιξη της GATT. Ένα από τα κύρια επιτεύγματα του ΠΟΕ υπήρξε η ενίσχυση του οργάνου επίλυσης διαφορών που διαθέτει, το οποίο έχει την εξουσία ρύθμισης εμπορικών διαφορών και επιβολής των αποφάσεών του. Ο μηχανισμός επίλυσης εμπορικών διαφορών είναι ένα σύστημα προκαθορισμένων κανόνων που παρέχει στα μέλη του ΠΟΕ, ανεξάρτητα από την πολιτική ή οικονομική βαρύτητά τους, τη δυνατότητα να υποβάλλουν καταγγελίες σχετικά με εικαζόμενες παραβιάσεις των κανόνων του ΠΟΕ και να ζητούν αποζημίωση. Ο μηχανισμός αυτός έχει περιορίσει τη χρήση των μονομερών

μέτρων άμυνας στα οποία συνήθως κατέφευγαν οι χώρες στο παρελθόν και πολλά από τα οποία οδηγούσαν σε αντιδράσεις αντιποίνων από τις χώρες-στόχους, ενίοτε δε και σε κανονικούς εμπορικούς πολέμους. Ο ΠΟΕ θεωρείται ένας μηχανισμός παρακολούθησης της εμπορικής πολιτικής (http://www.europarl.europa.eu/atyourservice/el/displayFtu.html?ftuld=FTU_6.2.2.html ,2016).

Το παγκόσμιο εμπόριο βασίζεται σε κανόνες που έχει θεσπίσει ο Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου, οι οποίοι διασφαλίζουν ότι οι εμπορικές συμφωνίες και οι υποχρεώσεις μεταξύ των χωρών είναι διαφανείς και ισότιμες. Η εμπορική πολιτική της ΕΕ χαράσσεται αποκλειστικά σε επίπεδο ΕΕ. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή διαπραγματεύεται συμφωνίες εξ ονόματος της ΕΕ με βάση τους κανόνες του ΠΟΥ, ενώ παράλληλα συνεργάζεται στενά με τις κυβερνήσεις των κρατών μελών και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο για να διαφυλάσσει το παγκόσμιο σύστημα και να το βοηθά να προσαρμόζεται στις παγκόσμιες αλλαγές.

Ο Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου σχηματίζει το πλαίσιο της εμπορικής τάξης. Διαθέτει ίδια όργανα με αποφασιστικές και διαχειριστικές αρμοδιότητες. Συστάθηκε το 1995 και το πεδίο δραστηριοποίησης του είναι η εποπτεία της ασκούμενης εξωτερικής εμπορικής πολιτικής των μελών του, η διευθέτηση των διαφορών, η προστασία του περιβάλλοντος και την ευνοϊκή μεταχείριση των αναπτυσσόμενων χωρών και ειδικά των φτωχότερων μελών του οργανισμού. Τα πεδία ισχύος του περιλαμβάνουν το διεθνές εμπόριο αγαθών, υπηρεσιών και την προστασία της πνευματικής ιδιοκτησίας. Ο ΠΟΕ αντικατέστησε την GATT και συνεπώς όλες τις επιμέρους συμφωνίες που είχαν υπογραφεί στο πλαίσιο της GATT. Εκτός από τις πολυμερείς συμφωνίες που είχαν υπογραφεί και ολιγομελείς συμφωνίες οι οποίες έχουν περιορισμένο αριθμό κρατών και δεσμεύουν μόνο αυτά. Ολιγομελείς συμφωνίες έχουν υπογραφεί για τα πολιτικά αεροσκάφη, τις δημόσιες αγορές αλλά και για το διεθνές εμπόριο προϊόντων βοείου κρέατος και γάλακτος.

Η ένταξη στον ΠΟΕ ενός κράτους μέλους χρειάζεται αρχικά να αποδεχθεί όλους τους κανόνες του Γύρου της Ουρουγουάης ώστε να υπάρχει ασφάλεια στο διεθνές σύστημα συναλλαγών δεδομένου ότι όλες οι χώρες του

οργανισμού γνωρίζουν τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις τους καθώς και των εταίρων τους. Επίσης, για την προσχώρηση μιας χώρας στον ΠΟΕ χρειάζεται και η θετική ψήφος των 2/3 του οργανισμού. Αξιοσημείωτο είναι ότι στις αρχές και τους κανόνες του ΠΟΕ υπάγεται σήμερα περισσότερο από το 85% του διεθνούς εμπορίου υπηρεσιών με αποτέλεσμα δικαίως ο οργανισμός να έχει χαρακτηριστεί ως «Παγκόσμιος».

Ανώτατο όργανο του ΠΟΕ είναι η Υπουργική Συνάντηση, η οποία λαμβάνει χώρα ανά δύο έτη. Το Γενικό Συμβούλιο υποκαθιστά τη Συνάντηση των Υπουργών και διεκπεραιώνει σημαντικές εργασίες του οργανισμού κατά το διάστημα που διεξάγονται τακτικές υπουργικές συνεδριάσεις. Είναι ανοικτό σε εκπροσώπους από όλα τα κράτη μέλη του οργανισμού. Ο Γενικός Διευθυντής εκλέγεται από το Συμβούλιο των Υπουργών και έχει ως αποστολή την εκτέλεση των αποφάσεων της Υπουργικής Συνάντησης, του Γενικού Συμβουλίου καθώς και τη διοίκηση του οργανισμού. Τέλος, η γραμματεία του ΠΟΕ έχει ως βασικές ευθύνες την προπαρασκευή και διεξαγωγή των διαπραγματεύσεων μεταξύ των μελών του οργανισμού, την παροχή συμβουλών προς τους εμπορικούς εταίρους, αναλύσεις και δημοσιεύσεις που αφορούν στην εξέλιξη του διεθνούς εμπορίου καθώς και την οργάνωση της διαδικασίας επίλυσης διαφορών.

Οι αρμοδιότητες του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου είναι ότι διευκολύνει τη διαχείριση και την λειτουργικότητα καθώς και την επίτευξη των στόχων της συμφωνίας και των πολυμερών εμπορικών συμφωνιών αλλά παρέχει και το πλαίσιο για την εφαρμογή, την διαχείριση και τη λειτουργία των πολυμερών εμπορικών συμφωνιών, διαχειρίζεται το μνημόνιο συμφωνίας σχετικά με τους κανόνες και τις διαδικασίες που διέπουν την επίλυση των διαφορών, επιβλέπει την εφαρμογή του μηχανισμού ελέγχου εμπορικών πολιτικών συνεργάζεται με το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (ΔΝΤ) και τη Διεθνή τράπεζα¹⁴ επιδιώκοντας την επίτευξη μεγαλύτερης συνοχής κατά τη χάραξη της παγκόσμιας οικονομικής πολιτικής και τέλος αποτελεί το χώρο για τη διεξαγωγή διαπραγματεύσεων μεταξύ των μερών του, σχετικά με τις πολυμερείς εμπορικές τους σχέσεις και το πλαίσιο για την εφαρμογή των αποτελεσμάτων τέτοιων διαπραγματεύσεων.

¹¹ Η Συμφωνία Υπηρεσιών είναι αποτέλεσμα των διαπραγματεύσεων του Γύρου της Ουρουγουάης και είναι η πρώτη πολυμερής συμφωνία που θέτει κανόνες για το εμπόριο και τις επενδύσεις στον συνεχώς αναπτυσσόμενο τομέα των υπηρεσιών (Τσέλιος, 2006:190).

¹² Η Συμφωνία για της Εμπορικές Πτυχές των Δικαιωμάτων Πνευματικής Ιδιοκτησία είναι μια συμφωνία που επιδιώκει να θεσπίσει ένα πολυμερές σύστημα προστασίας των Δικαιωμάτων Πνευματικής Ιδιοκτησίας και ένα πλαίσιο καταπολέμησης της πειρατείας και της αντιγραφής (Τσέλιος, 2006).

¹³ Για την ανασυγκρότηση και ανάπτυξη

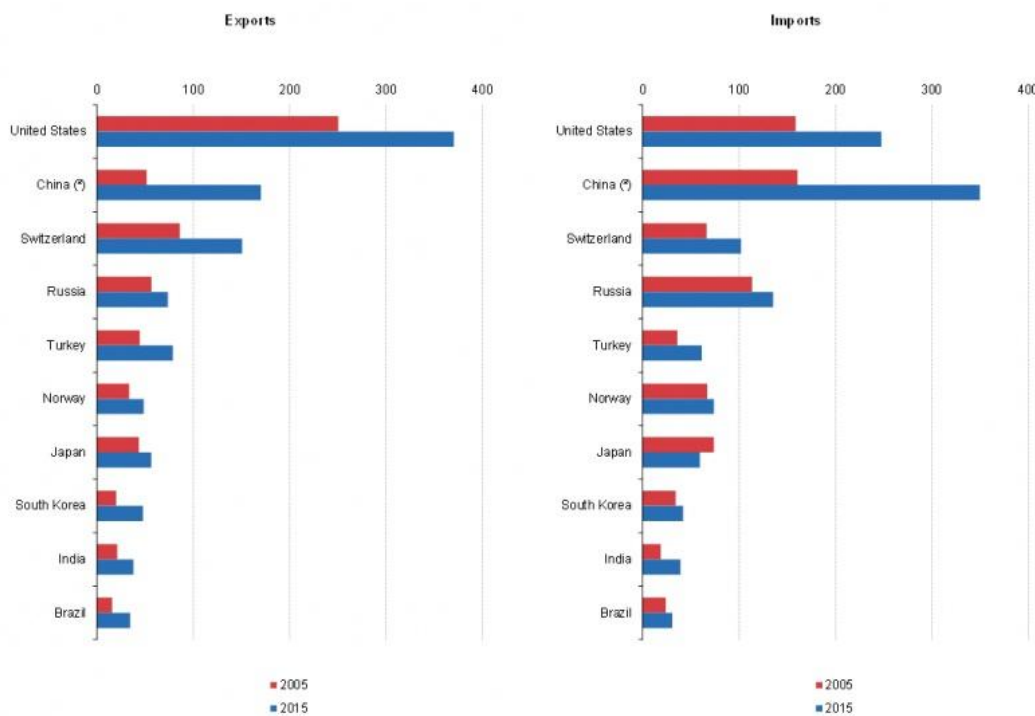
¹⁴ Η Ένωση περιλαμβάνει τελωνειακή ένωση που εκτείνεται στο σύνολο των εμπορευματικών συναλλαγών και περιλαμβάνει την απαγόρευση των εισαγωγικών και εξαγωγικών δασμών και όλων των φορολογικών επιβαρύνσεων ισοδυνάμου αποτελέσματος μεταξύ των κρατών μελών, καθώς και την υιοθέτηση κοινού δασμολογίου στις σχέσεις τους με τις τρίτες χώρες (<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/ALL/?uri=celex:12012E/TXT> 2016).

ΜΕΡΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΚΥΡΙΑ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΙΣΑΓΩΓΩΝ – ΕΞΑΓΩΓΩΝ ΤΗΣ Ε.Ε.

Σε αυτό το κεφάλαιο θα παρατεθούν μερικοί στατιστικοί πίνακες με σκοπό να παρουσιαστούν οι εισαγωγές και εξαγωγές στην και από την Ε.Ε. Τα δεδομένα όπως και οι επεξηγήσεις έχουν παρθεί από το Eurostat.

2. Εξωτερικό εμπόριο της Ε.Ε. από το 2005-2015

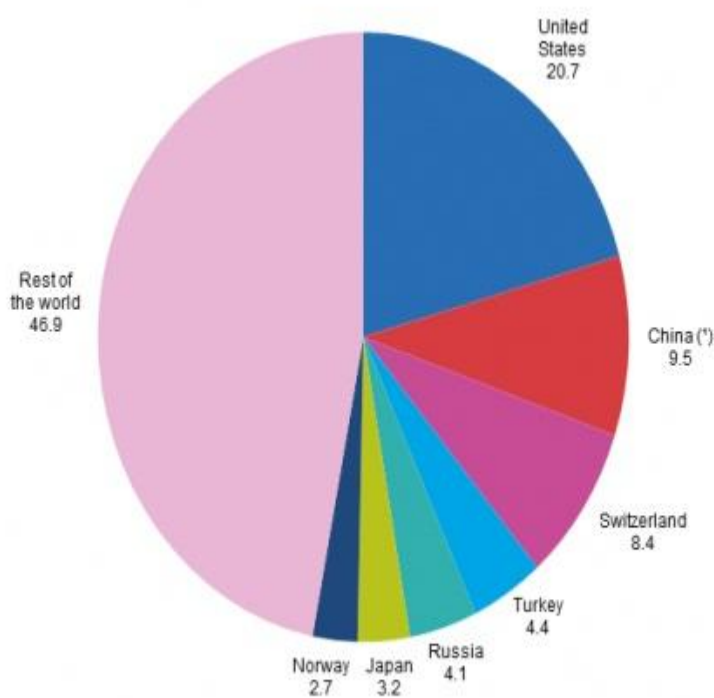

πηγή: <http://ec.europa.eu/eurostat/>, 2016

Μεταξύ του 2005 και του 2015 η εξέλιξη των εμπορευματικών εξαγωγών της ΕΕ- 28 ανά μείζονα εμπορικό εταίρο διαφοροποιείται σημαντικά. Μεταξύ των κυριότερων εμπορικών εταίρων, η μεγαλύτερη αύξηση καταγράφηκε στις εξαγωγές προς την Κίνα, οι οποίες τριπλασιάστηκαν, ενώ οι εξαγωγές προς την Νότια Κορέα και τη Βραζιλία υπερδιπλασιάστηκαν (βλ. 5.1.). Οι εξαγωγές προς την Ιαπωνία και τη Ρωσία αυξήθηκαν με πιο αργό ρυθμό και το 2015 ήταν περίπου 30% υψηλότερες σε σχέση με το 2005. Όσον αφορά τις

εισαγωγές, μεταξύ 2005 και 2015 η ΕΕ-28 κατέγραψε μείωση κατά 20% της αξίας των εμπορευματικών εισαγωγών της από την Ιαπωνία. Οι μεγαλύτερες αυξήσεις καταγράφηκαν για τις εισαγωγές από την Κίνα και την Ινδία, οι οποίες υπερδιπλασιάστηκαν.

3. Οι κυριότεροι εταίροι εξαγωγών

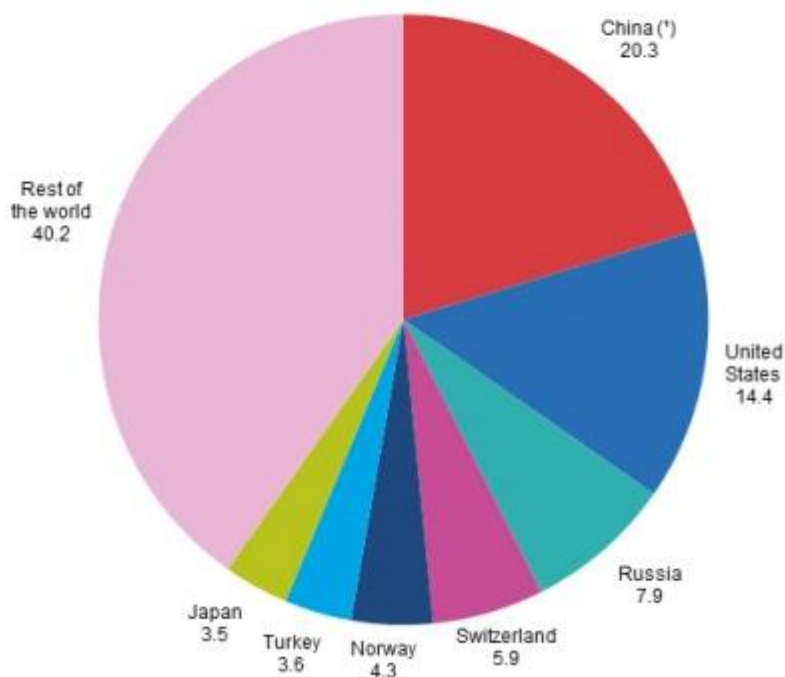

Πηγή: <http://ec.europa.eu/eurostat/>, 2016

Οι Ηνωμένες Πολιτείες παρέμειναν με διαφορά ο συνηθέστερος προορισμός των εμπορευμάτων που εξήχθησαν από την ΕΕ-28 το 2015

(βλέπε σχήμα 11), αν και το μερίδιο των εξαγωγών της ΕΕ-28 με προορισμό τις Ηνωμένες Πολιτείες μειώθηκε από 28,0 % του συνόλου το 2002 σε 16,7 % το 2013, για να ανακάμψει κατόπιν στο 20,7 % έως το 2015. Η Κίνα ήταν ο δεύτερος σημαντικότερος προορισμός για τις εξαγωγές της ΕΕ-28 το 2015 (9,5 % του συνόλου της ΕΕ-28), με τρίτη την Ελβετία (8,4 %). Το 2015 η Τουρκία ξεπέρασε τη Ρωσία για να αναδειχθεί σε τέταρτο μεγαλύτερο προορισμό για τις εμπορευματικές εξαγωγές της ΕΕ-28. Οι επτά σπουδαιότεροι προορισμοί για τις εμπορευματικές εξαγωγές της ΕΕ-28 -Κίνα, Ηνωμένες Πολιτείες, Ρωσία, Ελβετία, Νορβηγία, Τουρκία και Ιαπωνία- αντιπροσωπεύουν περισσότερο από το ήμισυ (53,1 %) των συνολικών εμπορευματικών εξαγωγών της ΕΕ-28.

4. Οι κυριότεροι εταίροι εισαγωγών

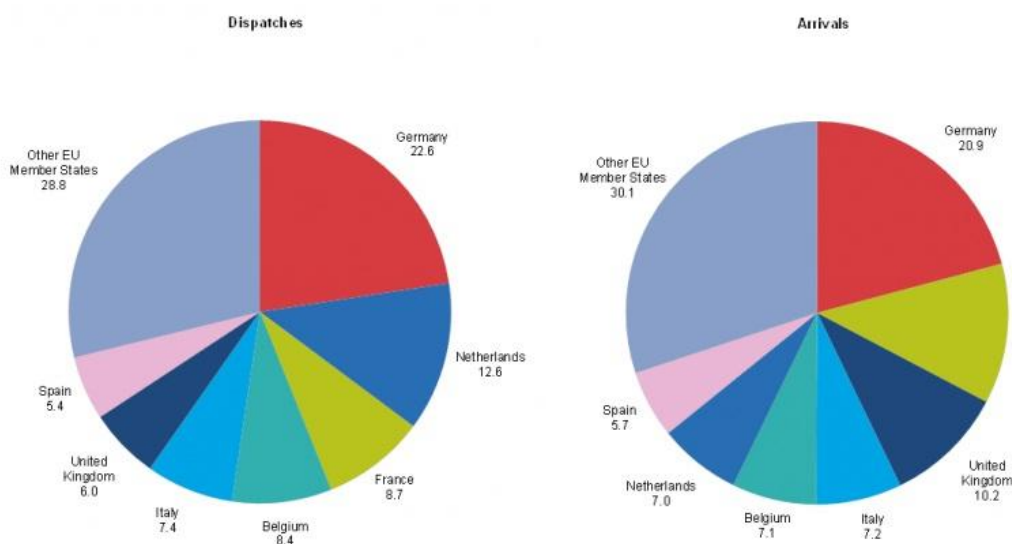

Πηγή: <http://ec.europa.eu/eurostat/>, 2016

Οι επτά σπουδαιότεροι προμηθευτές εμπορευματικών εισαγωγών της ΕΕ-28 ήταν οι ίδιες χώρες με τους επτά σπουδαιότερους προορισμούς για τις

εξαγωγές της ΕΕ-28, αν και με ελαφρώς διαφορετική κατάταξη (βλ. σχήματα 5.2. και 5.3.). Οι επτά αυτές χώρες αντιστοιχούσαν σε μεγαλύτερο μερίδιο των εμπορευματικών εισαγωγών της ΕΕ-28 από το μερίδιό τους στις εμπορευματικές εξαγωγές της: σχεδόν τα τρία πέμπτα (59,8 %) του συνόλου των εμπορευματικών εισαγωγών στην ΕΕ-28 προέρχονταν από αυτές τις επτά χώρες. Η Κίνα ήταν ο τόπος προέλευσης για πάνω από το ένα πέμπτο (20,3 %) του συνόλου των εισαγωγών στην ΕΕ-28 το 2015, καθώς και ο μεγαλύτερος προμηθευτής εμπορευμάτων που εισήχθησαν στην ΕΕ-28. Το μερίδιο των Ηνωμένων Πολιτειών στις εμπορευματικές εισαγωγές της ΕΕ-28 (14,4 %) ήταν περίπου 6 εκατοστιαίες μονάδες πιο κάτω από εκείνο της Κίνας, ενώ το μερίδιο της Ρωσίας (7,9 %), τρίτου μεγαλύτερου προμηθευτή εμπορευμάτων στην ΕΕ-28, ήταν χαμηλότερο κατά 6 ακόμη ποσοστιαίες μονάδες. Το 2015, η Τουρκία ξεπέρασε την Ιαπωνία και αναδείχθηκε σε έκτο μεγαλύτερο προμηθευτή εμπορευματικών εισαγωγών στην ΕΕ-28.

5. Εσωτερικό εμπόριο της Ε.Ε.

Πηγή: <http://ec.europa.eu/eurostat/>, 2016

Το εσωτερικό εμπόριο της ΕΕ-28 —μετρούμενο \ σε αποστολές— αυξήθηκε κατά 4,7 % μεταξύ 2014 και 2015, καταγράφοντας ανοδική πορεία

για έκτη συνεχόμενη χρονιά μετά το 2009. Αν συνυπολογιστούν οι αφίξεις και οι αποστολές, η μεγαλύτερη αύξηση στο εσωτερικό εμπόριο της ΕΕ καταγράφηκε στην Ιρλανδία (13,4 %) και την Κροατία (12,3 %), ενώ η Εσθονία (-2,7 %), η Λετονία (-2,1 %), το Βέλγιο (-0,4 %) και η Φινλανδία (-0,2 %) ήταν τα μόνα κράτη μέλη της ΕΕ στα οποία σημειώθηκε μείωση του εμπορίου με χώρες της ΕΕ το 2015. Όπως και για το εξωτερικό εμπόριο της ΕΕ-28, η Γερμανία ήταν και πάλι το κράτος μέλος με τις καλύτερες επιδόσεις σε σχέση με το εσωτερικό εμπόριο της ΕΕ-28 το 2015, συνεισφέροντας το 22,6 % των αποστολών εμπορευμάτων της ΕΕ-28 προς άλλα κράτη μέλη, καθώς και λίγο πάνω από το ένα πέμπτο (20,9 %) των αφίξεων εμπορευμάτων στην ΕΕ-28 από άλλα κράτη μέλη (βλ. σχήμα 8). Οι Κάτω Χώρες (12,6 %) ήταν το μόνο άλλο κράτος μέλος που συνεισέφερε πάνω από το ένα δέκατο των αποστολών εντός της ΕΕ, και πάλι λόγω του Ρότερνταμ, ενώ η Γαλλία (11,8 %) και το Ηνωμένο Βασίλειο (10,2 %) αντιπροσώπευαν περισσότερο από το ένα δέκατο των αφίξεων από χώρες της ΕΕ-28.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Συμπερασματικά λοιπόν, προκύπτει, πως η ολοκλήρωση και η διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης, βοηθούν είτε στην ανάπτυξη νέων είτε στη διαδικασία ολοκλήρωσης των εξωτερικών σχέσεων της. Το περιβάλλον που δημιουργήθηκε από την ΕΕ, θεωρήθηκε από πολλά κράτη έναυσμα για την προσχώρηση στην Ευρωζώνη, καθώς η ΕΕ αποτέλεσε ένα προστατευτικό μανδύα στήριξης των οικονομιών και των πολιτικών κυβερνήσεων τους.

Όσον αφορά τα του οίκου της προσπαθεί να επιτύχει μια σταθεροποίηση των οικονομιών των κρατών- μελών της, κάτι που επιτυγχάνει με την στήριξη των αδύναμων μελών της από τις ισχυρές της χώρες. Πέραν όμως των στρατιωτικών και διπλωματικών σχέσεων που επιζητά να δημιουργήσει η Ε.Ε., βρίσκεται και ο τομέας του εμπορίου. Η εισχώρηση της στον ΠΟΕ, η τελωνειακή της ένωση και η κοινή εμπορική της πολιτική την καθιστούν έναν σοβαρό παίχτη στο παιχνίδι του διεθνούς εμπορίου. Η Ε.Ε. καλύπτει το 1/5 των παγκόσμιων εισαγωγών και εξαγωγών. Ακόμη, η σύναψη εμπορικών συμφωνιών με παγκοσμίως ανεπτυγμένες οικονομίες όπως είναι οι ΗΠΑ, η Ρωσία και η Κίνα, αυτόματα την βοήθησαν να ισχυροποιήσει περισσότερο τη θέση της στο παγκόσμιο εμπόριο.

Προτεραιότητα της ΕΕ στο διεθνές σύστημα αποτελεί η διαμόρφωση και διατήρηση ενός σταθερού και προβλέψιμου περιβάλλοντος μέσα από την ενδυνάμωση βιώσιμης και αειφόρου ανάπτυξης, την εμπέδωση της δημοκρατίας και του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, τη χρηστή διακυβέρνηση και την πρόληψη των συγκρούσεων. Αυτά είναι άλλωστε που χαρακτηρίζουν την Ευρωπαϊκή Ένωση και συνθέτουν τη διεθνή της ταυτότητα. Για τη σταθερότητα των διεθνών σχέσεων, σημαντικός παράγοντας αποτελεί το εμπόριο. Έτσι, οι εμπορικές σχέσεις και η εμπορική πολιτική καθίστανται βαρύνουσας σημασίας, επηρεάζοντας και διαμορφώνοντας σε διεθνές επίπεδο όχι μόνο την οικονομία αλλά και την πολιτική.

Αναμφισβήτητα, η Ε.Ε. αποτελεί τη μεγαλύτερη εμπορική δύναμη παγκοσμίως. Η εμπορική πολιτική που ακολουθεί, μέσα από τις πολυμερείς συμφωνίες στα πλαίσια του ΠΟΕ, ενδυναμώνει τη θέση της στις παγκόσμιες οικονομίες. Συνάμα, μέσα από τις διμερείς συμφωνίες ελεύθερου εμπορίου που η ίδια συνάπτει με άλλες χώρες ή περιφέρειες, αποκτά προτιμησησική πρόσβαση στις αγορές (Wróbel, 2013).

Η εμπορική πολιτική της Ε.Ε. χαρακτηρίζεται ως φιλελεύθερη και προωθεί πρωτίστως το αμοιβαίο άνοιγμα των αγορών -δρώντας κυρίως στο πλαίσιο του ΠΟΕ- με την ταυτόχρονη διασφάλιση όμως ότι οι συνέπειες της απελευθέρωσης δεν θα είναι επιβλαβείς για τα κράτη μέλη. Την προώθηση του ανοίγματος των αγορών, η Ε.Ε. τη διαφοροποιεί ανάλογα με την ικανότητα της κάθε χώρας να ανταποκριθεί σε αυτό. Έχει έτσι διαμορφώσει, την τελευταία δεκαετία κυρίως, μία περισσότερο ευέλικτη εμπορική πολιτική.

Πέρα όμως από τα άμεσα ή αναμενόμενα οφέλη για την Ε.Ε. από το εμπόριο, μέσα από την εμπορική της πολιτική, η Ε.Ε. εξάγει τα πρότυπά της και μεταφέρει τις αξίες που συγκροτούν τον πυρήνα της. Μέσα από τις εμπορικές συμφωνίες που συνάπτει, επεκτείνει το ευρωπαϊκό πεδίο θεσμοθέτησης και σε εκτός Ε.Ε. χώρες, προτάσσοντας θεσμικές νόρμες και δίνοντας κίνητρα στις χώρες που προβαίνουν γρηγορότερα και αποτελεσματικότερα σε αλλαγές. Επιδρά κατ' αυτό τον τρόπο θετικά στον εκδημοκρατισμό και εξευρωπαϊσμό των χωρών που συναλλάσσονται μαζί της, αντλώντας έτσι νομιμοποίηση η ίδια ως διεθνής δρώσα.

Μέσα από την εμπορική πολιτική που ασκεί η Ε.Ε. επιδιώκει, εκτός από τα οικονομικά οφέλη για αμφότερα τα μέρη, και πολιτική συνεργασία. Μία συνεργασία που ωθεί τον κόσμο σε καλύτερη αλλαγή.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Έχοντας περιγράψει τους όρους που διαμορφώνουν αλλά και το πλαίσιο στο οποίο οφείλει να κινείται η εμπορική πολιτική της Ένωσης, γίνεται εύκολα αντιληπτή η σημασία των προκλήσεων που υπάρχουν αλλά και η βαρύνουσα σημασία που εντοπίζεται στις αναμενόμενες εμπορικές συμφωνίες όπως για παράδειγμα με τις χώρες ASEAN, με την Ινδία αλλά κυρίως η TTIP. Οι προεκτάσεις που λαμβάνει μια εμπορική συμφωνία τόσο για τα κράτη μέλη όσο και για την Ένωση την ίδια, ξεπερνούν τον τομέα του εμπορίου και δημιουργούν τριβές αλλά και ευκαιρίες τόσο σε άλλους τομείς της εξωτερικής δράσης (EEAS). Οι εμπορικές σχέσεις, αποτελώντας εργαλείο άσκησης εμπορικής πολιτικής, συνδέονται με τις πολιτικές ασφάλειας που υιοθετεί η Ένωση. Με την Αναπτυξιακή πολιτική που θέλει να ακολουθεί αλλά και με την Ενεργειακή πολιτική που εφαρμόζεται.

Το έλλειμμα ενημέρωσης και οι εσωτερικές αντιφάσεις της Ευρωπαϊκής αγοράς αποτελούν τροχοπέδη για την περαιτέρω ενίσχυση της θέσης της Ένωσης στο παγκόσμιο οικονομικό στερέωμα με την άνιση κατανομή εισοδήματος αλλά και παραγωγής να μεγαλώνει και τα δέκα χρόνια οικονομικής κρίσης. Το πρόβλημα του εθνικού χρέους (sovereign dept) που διακατέχει πολλά από τα ευρωπαϊκά κράτη, μπορεί να λυθεί με την εξωστρεφή τους συμμετοχή στην εμπορική πολιτική της Ένωσης. Ωστόσο, για να καταστούν τα κράτη μέλη ανταγωνιστικά σε παγκόσμιο επίπεδο θα πρέπει να γίνουν επίπονες μεταρρυθμίσεις και μια ουσιαστική συζήτηση αναφορικά με τις προοπτικές και τις δυνάμεις της κάθε χώρας.

Για την ώρα, η εμπορική πολιτική της Ένωσης, θα μπορούσαμε να πούμε ότι δεν λαμβάνει υπόψη τις επιμέρους δυναμικές των κρατών μελών αλλά αντιθέτως επενδύει στην συλλογική της ισχύ. Η συλλογική αυτή ισχύς, υφίσταται αλλά δίχως περισσότερη ενοποίηση κυρίως σε πολιτικό επίπεδο και αντέχουν το βάρος των συλλογικών στόχων. Η εσωτερική μεταρρύθμιση πρέπει να επιταχυνθεί ώστε να μπορέσουν όλα τα μέλη να απολαύσουν αλλά κυρίως να συνεισφέρουν το μέγιστο δυνατό. Ιδίως σε μία περίοδο όπου τα

ευρωπαϊκά ιδεώδη γίνονται αντικείμενο κριτικής από λαϊκιστικές και ευρωσκεπτικιστικές δυνάμεις εντός της Ευρώπης, η Ένωση πρέπει να λειτουργήσει ως αυτόνομη πολιτική υπόσταση και να προσφέρει πάλι μια στοχοθεσία στο ευρωπαϊκό εγχείρημα. Η Ευρωπαϊκή Ένωση πρέπει να δείξει ότι διαθέτει το πολιτικό και θεσμικό θάρρος να συγκρουστεί τόσο με τις εσωτερικές παθογένειες όσο και με τις εξωτερικές προκλήσεις.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση είναι ο πρώτος εξαγωγέας και επενδυτής του κόσμου. Αποτελεί μια πολύ ανοιχτή αγορά με υψηλό επίπεδο ένταξης στην παγκόσμια οικονομία με αποτέλεσμα το εμπόριο να δημιουργήσει 36 εκατομμύρια θέσεις εργασίας. Το διεθνές εμπόριο συνέβαλε στην ανάπτυξη του βιοτικού επιπέδου και συνιστά την ευρύτερη και ολοκληρωμένη ζώνη ελευθέρων συναλλαγών στο κόσμο.

Είναι σημαντικό σε αυτό το σημείο να αναφέρουμε ότι τα αποτελέσματα της εμπορικής πολιτικής είναι τα αγαθά και οι συντελεστές της παραγωγής διαμοιράζονται μεταξύ των εταίρων μέσα στην εγχώρια οικονομία. Μεταβάλλει επίσης, τον καταμερισμό των αποθεμάτων ο οποίος θα προέκυπτε από το ελεύθερο εμπόριο και εφαρμόζει μορφές φιλελευθερισμού.

Φυσικά, η Ευρωπαϊκή Ένωση παραμένει προσηλωμένη στην ολοκλήρωση του φιλόδοξου εμπορικού της προγράμματος, πιστεύοντας ότι το άνοιγμα των αγορών και το εμπόριο συμβάλλουν στην επίλυση του προβλήματος της οικονομικής κρίσης. Η ολοκλήρωση των διαπραγματεύσεων με την Ένωση εξυπηρετεί με τον καλύτερο τρόπο και τα συμφέροντα των εμπορικών της εταίρων, σε επίπεδο κρατών και περιφερειών, δεδομένου ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση είναι η μεγαλύτερη αγορά για τις εξαγωγές τους.

Επιπλέον, η Ευρωπαϊκή Ένωση θα συνεχίσει στο μέλλον να καταπολεμά τον προστατευτισμό. Δεδομένης της εξάρτησης της Ένωσης από πολλά εισαγόμενα προϊόντα, η ενδεχόμενη εφαρμογή μιας πολιτικής προστατευτισμού θα ήταν περισσότερο ζημιογόνος παρά κερδοφόρα. Λόγω της συνεπακόλουθης αύξησης του κόστους των εισαγωγών θα μειωνόταν η ανταγωνιστικότητα της Ένωσης τόσο στο εσωτερικό της όσο και στις διεθνείς αγορές, με άμεση συνέπεια τη συρρίκνωση της παραγωγής και των θέσεων εργασίας στην Ευρώπη. Αύξηση των εμπορικών περιορισμών κατά 10%

μπορεί να επιφέρει μείωση του εθνικού εισοδήματος κατά 4%.

Το άνοιγμα των αγορών και η ύπαρξη σαφών ρυθμιστικών πλαισίων έχουν ζωτική σημασία για την Ευρωπαϊκή Ένωση, δεδομένης της πρωτοκαθεδρίας της μεταξύ των εμπορικών δυνάμεων σε παγκόσμιο επίπεδο. Έχοντας επίγνωση της μεγάλης ευθύνης της τόσο απέναντι στους πολίτες της όσο και στον υπόλοιπο κόσμο, η Ένωση θα συνεχίσει τη σημερινή στρατηγική της προωθώντας σθεναρά ένα ανοιχτό και δίκαιο παγκόσμιο εμπορικό σύστημα με τη σύναψη πολυμερών και διμερών συμφωνιών.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΠΑΡΑΠΟΜΠΕΣ

ΕΛΛΗΝΟΓΛΩΣΣΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Μούσης, Ν. (2015), «Ευρωπαϊκή Ένωση: Δίκαιο, Οικονομία, Πολιτική», Αθήνα: Παπαζήση
- Μούσης, Ν. (2013). «Ευρωπαϊκή Ένωση: Δίκαιο, Οικονομία, Πολιτική», Αθήνα: Παπαζήση.
- Μπερεδήμας Αντ. (1989), «Διεθνές Οικονομικό Δίκαιο», τόμος Α, Νομική βιβλιοθήκη
- Σατλάνης, Χρήστος Νικ., «Θεμελιώδεις έννοιες και διαστάσεις στις διεθνούς και ευρωπαϊκής έννομης τάξης», Αθήνα: Σάκκουλα
- Χρυσοχόου, Δ Ν, Ξενάκης, Δ Κ, Τσινισιζέλης, Μ Ι, & Υφαντής, Κ, Σταυρίδης Σ. (2009). «Ευρωπαϊκή Πολιτεία : Η τέχνη της συνδιάθεσης», Αθήνα : Σαββάλας
- Σπυλιόπουλος Οδ. (2013), «Οι διεθνείς συμφωνίες τις Ευρωπαϊκής Ένωσης και οι εξωτερικές οικονομικές σχέσεις της», Αθήνα: Σάκκουλα
- Τσέλιος Β. (2006), «Η Εμπορική Πολιτική στις Εξωτερικές Σχέσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης και ο Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου» , στο συλλογιστικό τόμο Ξενάκης Δ. Κ. και Τσινισιζέλης Μ. Ι. (επιμ.), «Παγκόσμια Ευρώπη; Οι Διεθνείς Διαστάσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης» , Αθήνα: Εκδόσεις Ι. Σιδέρη

- Χρυσοχόου, Δ Ν, Ξενάκης, Δ Κ, Τσινισιζέλης, Μ Ι, & Υφαντής, Κ, Σταυρίδης Σ. (2009). «Ευρωπαϊκή Πολιτεία : Η τέχνη της συνδιάθεσης», Αθήνα : Σαββάλας
- HEYWOOD ANDREW (2011), «Εισαγωγή στην Πολιτική», Αθήνα: ΠΟΛΙΣ

ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΕΣ ΠΗΓΕΣ

- Ενοποιημένη απόδοση της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση και της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης,(2012), <http://eurlex.europa.eu/legalcontent/EL/ALL/?uri=celex:12012E/TX> (Ανακτήθηκε 1 Δεκεμβρίου 2016)
- 32η Ετήσια Έκθεση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο σχετικά με τις δραστηριότητες της ΕΕ στον τομέα του αντιντάμπινγκ, των αντεπιδοτήσεων και των μέτρων διασφάλισης(2013), <http://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2015/EL/1-2015-43-EL-F1-1.PDF> (Ανακτήθηκε στις 10 Δεκεμβρίου 2016)
- European Commission (2016), The European Union Explained: Trade, Luxembourg:Publications Office of the European Union, http://europa.eu/pol/comm/index_en.htm (Ανακτήθηκε 11 Νοεμβρίου 2016)
- <https://www.europedia.moussis.eu/search.tkl?term=%CE%B5%CE%BC%CF%80%CE%BF%CF%81%CE%B9%CE%BA%CE%B7%+%CF%80%CE%BF%CE%BB%CE%B9%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%B7> (Ανακτήθηκε στις 3 Νοεμβρίου 2016)
- http://europa.eu/pol/pdf/filipbook/el/trade_el.pdf (Ανακτήθηκε στις 10 Δεκεμβρίου 2016)
- http://www.europarl.europa.eu/ftu/pdf/el/FTU_6.2.2.pdf (Ανακτήθηκε στις 10 Δεκεμβρίου 2016)

- European Commission (2016), Report on the Generalised Schemes of Preferences covering the period 2014-2015, <http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2016/january/tradoc154180.pdf> (Ανακτήθηκε στις 5 Νοεμβρίου 2016)
- European Commission (2016), Joint Staff Working Document: The EU Special Incentive Arrangement for Sustainable Development and Good Governance ('GSP+') covering the period 2014–2015, http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2016/january/tradoc_154178.pdf (Ανακτήθηκε στις 5 Νοεμβρίου 2016)
- http://europa.eu/pol/pdf/filipbook/el/trade_el. (Ανακτήθηκε στις 10 Δεκεμβρίου 2016)
- http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/International_trade_in_goods (Ανακτήθηκε στις 10 Δεκεμβρίου 2016)
- <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=URISERV%3Ar11005> (Ανακτήθηκε στις 17 Δεκεμβρίου 2016)

<http://ec.europa.eu/trade/policy/countries-and-regions/development/generalised-scheme-of-preferences/>
(Ανακτήθηκε στις 17 Δεκεμβρίου 2016)

<http://trade.ec.europa.eu/doclib/press/index.cfm?id=1443&title=Trade-policy-promotes-sustainability-and-human-rights> (Ανακτήθηκε στις 17 Δεκεμβρίου 2016)

- <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3a12012m%ftxt>
(Ανακτήθηκε στις 5 Δεκεμβρίου 2016)
- <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=URISERV%3Acx0003>
(Ανακτήθηκε στις 5 Δεκεμβρίου 2016)
- TARIC:https://ec.europa.eu/taxation_customs/business/calculation-customs-duties/what-is-common-customs-tariff/taric_en
(Ανακτήθηκε στις 5 Δεκεμβρίου 2016)
- Anti-dumping (2014). <http://ec.europa.eu/trade/policy/accessing-markets/trade-defence/actions-against-imports-into-the-eu/anti-dumping/> (Ανακτήθηκε στις 5 Δεκεμβρίου 2016)
- Η Ευρωπαϊκή Ένωση και ο Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου (2016). http://www.europarl.europa.eu/atyourservice/el/displayFtu.html?ftuld=FTU_6.2.2.html (Ανακτήθηκε 10 Δεκεμβρίου 2016)
- Eurostat:<http://ec.europa.eu/eurostat/>
(Ανακτήθηκε στις 30 Οκτωβρίου 2016)

- Woolcock, S. (2010), EU Trade and Investment Policymaking After the Lisbon Treaty, Intereconomics (1), See http://www.ceps.eu/system/files/article/2010/02/22-25-Woolcock_o.pdf.
(Ανακτήθηκε στις 8 Ιανουαρίου 2017)

- Συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Άνθρακα και Χάλυβα, συνθήκη ΕΚΑΧ (2010). Ανακτήθηκε 12 Δεκεμβρίου 2016
<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=URISERV%3Axy0022>
(Ανακτήθηκε στις 20 Ιανουαρίου 2017)

ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Achterbosch, T. J., M. H. Kuiper, and Pim Roza. (200), «*Eu-India free trade agreement a quantitative assessment*», No. 2008-059, LEI Wgeningen UR
- Boussena, Sadek, and Catherine Locatelli, (2013), «*Energy institutional and organusational changes in EU and Russia: Revisisting gaw relations*», Energy Policy 55: 180-189
- Brown, O. (2005), EU Trade Policy and Conflict, International Institute for Sustainable Development (IISD), «*trade, aid and security*»
- Conconi, P. (2009), «*The EU common commercial policy and global/regional trade regulation. EU and global governance*»
- Deringer, H. (2015), «*Regulatory Protection in the New World of Trade: When is it Legitimate?*» ECIPE Bulletin No. 4
- Gstöhl, Sieglinde, (2013), «*European Union's Trade Policy*», Ritsumeikan International Affairs 11

- Sapir (1998), «*The Political Economy of EC Regionalism*», European Economic Review 4